Жыве Беларусь!

Народная газета

Орган Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь

№59 (824) 30 сакавіка 1994 г. Серада. Выдаецца з кастрычніка 1990 года на беларускай і рускай мовах. Тыраж 606074 экз. Кошт у розніцу — 50 руб.

Працуй, Канстытуцыя! Жыві, Беларусь!

На 3-й і 4-й старонках гэтага нумара друкуецца дакумент, якога чакалі даўно, з якім цесна знітаваны нашы надзеі на дастойнае, цывілізаванае жыццё, — Канстытуцыя Рэспублікі Беларусь.

Мы невыпадкова змясцілі яе тэкст на асобным укладышы — не сумняваемся, што для многіх Канстытуцыя адразу ж стане настольным, рабочым дакументам. І калі газета, як сцвярджае выслоўе, жыве адзін дзень, то надрукаванаму сёння Асноўнаму Закону нашай дзяржавы, спадзяёмся, наканаваны доўгі і плённы лёс.

Працуй, Канстытуцыя!

Жыві, вольная і дэмакратычная Беларусь!

ФАКС

Вкратце

Посол Беларуси на Украине Виталий Курашик 28 марта встретился с вице-премьером Украины Николаем Жилинским.

Посол проинформировал вице-премьера об обстановке в республике, остановился на предложениях по расширению сотрудничества между двумя государствами в области экономики и культуры.

❑

Консультации экспертов внешнеполитических ведомств Польши и Беларуси состоялись в МИД республики.

Обсуждены вопросы развития двустороннего сотрудничества в гуманитарной области, а также в области экономики.

❑

Украина не желает выполнять положения российско-украинского протокола по вопросам погашения задолженности за российский газ от 10 марта, заявили осведомленные источники в российском акционерном обществе "Газпром".

В соответствии с этим документом Украина обязалась выплатить "Газпрому" до 1 апреля задолженность за газ, поставленный в I квартале 1994 года.

❑

Вчера в Москве начались неофициальные грузино-абхазские консультации по вопросу урегулирования в Абхазии.

В минувшую субботу правительство России выступило с заявлением, в котором призвало противоборствующие в абхазском конфликте стороны не допустить кровопролития и продолжить переговоры.

❑

Курс доллара на состоявшихся вчера очередных торгах Московской межбанковской валютной биржи вырос еще на 9 рублей и составил 1753 рубля.

❑

Четверо подозреваемых в убийстве вице-премьера Таджикистана Моеншо Назаршоева арестованы правоохранительными органами вечером в понедельник в нескольких километрах от Душанбе.

М.Назаршоев был застрелен 10 марта во дворе собственного дома в Душанбе.

❑

Глава прежнего молдавского парламента Петр Лучинский вновь выдвинут на этот пост на открывшейся вчера в Кишиневе сессии вновь избранного высшего законодательного органа Молдавии.

Кандидатура Лучинского — единственная на пост спикера.

❑

7 человеческих жизней унесла стихия за последние два дня в Сахалинской области.

Люди погибли в результате обрушившегося на остров мощного циклона.

❑

Казахстанские деньги — тенге начали пользоваться спросом в соседнем Узбекистане.

На "черном" валютном рынке Ташкента за 1 тенге предлагается 650 узбекских сум-купонов или 65 российских рублей.

Скоро разлетятся дембеля

28 марта Совет Министров Беларуси принял постановление, предусматривающее увольнение в запас военнослужащих, которые выслужили установленные сроки службы.

Военнослужащие, призванные на срочную службу в апреле—июне 1992 года, будут уволены в апреле—июне 1994 года, а военнослужащие, призванные в октябре—декабре 1992 года, будут демобилизованы в июле—августе 1994 г.

Очередной набор на срочную военную службу пройдет в апреле—августе.

Цель оправдывает средства

Минский горисполком выступил с инициативой создать специальный фонд для сбора средств на празднование 50-летия освобождения Беларуси от фашистских захватчиков.

В поддержку создания фонда уже сегодня высказались некоторые столичные предприятия и коммерческие структуры.

Недвижимость: дело сдвинется?..

Только объединившись, можно быстрее двигаться к цивилизованному рынку, решили специалисты по недвижимости.

На встрече предпринимателей, представителей частных и государственных организаций образован оргкомитет по созданию еще одной гильдии — Гильдии специалистов по недвижимости. Ее деятельность будет направлена на ускорение приватизации и разгосударствления экономики, развитие новых форм операций с недвижимостью. Члены гильдии будут изучать как зарубежный, так и основательно забытый дореволюционный опыт. Словом, скоро, видимо, наша недвижимость будет не так уж недвижима.

Владимир ГЛЕБОВ.

Пожалела путников хозяйка...

Пятую и, очевидно, последнюю в своей никчемной жизни судимость получил некто В.Британов.

Он приговорен к высшей мере наказания за зверское убийство жительницы одной из деревень Оршанского района. Эта сердобольная женщина, встретив поздним вечером на дороге Британова с подругой Т.Барсук, пожалела усталых путников, пригласила в дом, накормила, уложила спать. Ночью гость по-садистски, истязая, зарезал хозяйку, затем с помощью сожительницы ограбил жилище и поджег его. Соучастница Т.Барсук лишена свободы на шесть лет.

Степан СТАРОЖИЛ.

В Вильнюсе помнят Кастуся и БНР

В Вильнюсе прошли торжества, посвященные 76-й годовщине провозглашения Белорусской Народной Республики.

Президент Литовской Республики А.Бразаускас вручил памятные медали представителям белорусской общественности, которые 13 января 1991 года, во время кровавых событий в Вильнюсе, участвовали в обороне независимости Литвы.

Затем на стене доминиканского монастыря была торжественно открыта и освящена мемориальная доска Кастусю Калиновскому, который 130 лет назад в этом здании отбывал в заточении последние дни перед казнью.

Андрей КОРСАК.

Рэзананс

Лукашэнка абвінаваціў высокіх службовых асоб у карумпаванасці і зарабіў у адказ абвінавачванне ў паклёпніцтве

Распаўсюджаныя апошнім часам газетай "Звязда", агенцтвам Інтэрфакс і прагучаўшыя ў рэспубліканскім радыёэфіры заявы старшыні "антымафіёзнай" камісіі Вярхоўнага Савета аб абвінавачванні да "незаконных махінацый" шэрагу рэспубліканскіх кіраўнікоў высокага ранга выклікалі з боку памянёных у "чорным спісе" глыбокае абурэнне і рашучы пратэст.

Учора агенцтва Белінфарм перадало ў рэдакцыі заяву намесніка Старшыні Савета Міністраў Беларусі С.В.Брыля і М.М.Косціцкага, міністраў абароны — П.П.Казлоўскага, замежных спраў — П.К.Краўчанкі і знешнеэканамічных сувязей — У.В.Радкевіча, дзе яны рашуча адмятаюць абвінавачванні ў свой адрас і заначаюць, у прыватнасці, што лічаць сваім правам абавязкам звярнуцца ў Вярхоўны суд і Генеральную пракуратуру, каб абараніць свой гонар і годнасць.

Прэс-сакратар кіраўніка беларускага ўрада В.Ф.Кебіча (які, на думку А.Р.Лукашэнкі, патураў высокапастаўленым карупцыянерам) Уладзімір Замяталін, са свайго боку, абвінаваціў старшыню "антымафіёзнай" камісіі ў "недастойных метадах перадвыбарнай барацьбы" і навет выказаў гіпотэзу, што "такі "прававы барона", як Лукашэнка... мае адпаведнага спонсара".

Чым скончыцца гэты востры канфлікт — прадказаць цяжка. "Народная газета" будзе ўважліва сачыць за развіццём падзей і своечасова інфармаваць чытачоў.

Роздум

"Ёсць у Нясвіжа багатае мінулае, не трэба загадзя аплакваць яго будучае, якое, я ўпэўнены, будзе цудоўным"

Уладзімір ДРАЖЫН, старшыня выканкама Нясвіжскага раённага Савета народных дэпутатаў, народны дэпутат Рэспублікі Беларусь

Апошнім часам многія сродкі масавай інфармацыі, грамадскасць рэспублікі звяртаюць свае пільныя позіркі да Нясвіжа: яго мінулага, сучаснага і будучага. І калі першы перыяд яго існавання ўяўляецца многім як нешта казачнае, амаль што святое, то сучаснасць і будучае горада і раёна бачацца, і гэта яскрава адлюстравана ў шэрагу матэрыялаў, што з'явіліся ў прэсе, як час заставаліся і абыякавых адносін мясцовых улад і кіраўніцтва раёна да багатай гісторыі горада, назаўсёды страчаныя жамчужыны Беларусі.

Гісторыя другой ці трэцяй сталіцы Беларусі — Нясвіжа (тут цяжка разабрацца ў храналогіі і ў гістарычных доказах навукоўцаў), якая ахутана многімі таямніцамі, паданнямі і сённяшнім, цікавая кожнага нашага сучасніка, які хоць трошкі дарагое ёй, кожнага патрыёта сваёй зямлі. Многія з аўтараў артыкулаў маюць некаторую рацыю, але трэба падкрэсліць — толькі некаторую. І вось чаму.

Спадзяюся, што большасць чытачоў "Народнай газеты" ведаюць гісторыю Нясвіжа, гісторыю стварэння тых выдатных архітэктурных помнікаў, якімі ўсе мы сёння па праву ганарымся. І тым не менш хацелася б увогуле нагадаць іх асноўныя этапы.

XVI стагоддзе... Па праекту італьянскага дойліда манаха Яна Марыі Бернардоні пачынаецца будаўніцтва палацава-замкавага ансамбля князёў Радзівілаў, касцёла езуітаў (пабудаваны ў 1593 годзе, зараз Фарны касцёл), гарадской ратушы (у 1586 годзе Нясвіжу было нададзена магдэбургскае права).

XVII—XVIIIстагоддзі — працягваецца будаўніцтва палацава-замкавага ансамбля, узводзяцца манастыр бенедыкцінак, калегіум езуітаў, Дом ратушы, Слуцкая брама.

XIX стагоддзе — дабудоўваецца замак, разбіваюцца паркі вакол яго і горада.

Такім чынам, як бачым, развіццё Нясвіжа было паслядоўным на працягу амаль чатырох стагоддзяў. Зразумела, што ён у сваёй дзякуючы знакамітым ва ўсёй Еўропе княжацкага роду Радзівілаў. Шчыра кажучы, нейкія 5 ці 10 гадоў назад нам больш прыходзілася пачуць абызвычаіва гэтае прозвішча. Але час ідзе, гістарычная праўда займае сваё пачэснае месца. Сёння з упэўненасцю можна сказаць, што гісторыю Нясвіжа нельга адасобіць як ад гісторыі сям'і Радзівілаў, якія знаходзіліся ў сваіх зносінах больш чым з дзвюхсот гадоў пануючымі дварамі Еўропы, так і ад культурнай і мастацкай дзейнасці ў маёнтках і сядзібах па-за Нясвіжам, такіх, як Белае, Слуцк, Карэлічы, Уручча альбо Налібокі. Усе яны былі цесна звязаны з нашым горадам, і таму можна з упэўненасцю сказаць: каб Радзівілы не выбралі Нясвіж месцам сваёй рэзідэнцыі, не ўбачылі б мы той прыгажосці, якая і сёння здзіўляе ўсіх, хто тут бывае. У той жа час нельга не заўважыць, што ўсё цудоўнае, што ёсць у нашым горадзе, зроблена рукамі нашых продкаў — майстроў і вельмі таленавітых простых беларускіх людзей.

За чатыры стагоддзі існавання Нясвіжскай ардынацыі гісторыя розна распараджалася горадам. Прайшлі праз яго Лівонская і Паўночная войны, Айчынная вайна 1812 года, першая сусветная і Вялікая Айчынная войны. Неаднаразова горадператвараўся ў папялішча. Некаторым помнікам дойлідства пашанцавала больш, некаторым менш, некаторым наогул не пашанцавала. Так, быў знішчаны калегіум езуітаў, не раз за гэты час дабудоўваўся і перабудоўваўся разбураны ворагамі замак, амаль напалову была знішчана гарадская ратушная вежа з яе выдатным і прыгожым дзвонам. Менавіта таму значная большасць твораў мастацтва, іншых каштоўнасцей зараз знаходзіцца ў розных сховішчах Расіі, Польшчы, Літвы, Германіі, у шэрагу замежных музеяў, а лёс некаторых з іх наогул невядомы. Яны, мусіць, назаўсёды ўжо згублены для Нясвіжа і Беларусі.

Вось усё тое, што засталося нам у спадчыну ад продкаў.

Час... Ён адыходзіць ад нас няўмольна, пакідаючы пасля сябе падзеі, з якіх складаецца наша гісторыя. І гэтыя падзеі ў пасляваенныя гады былі далёка не радаснымі — фашысты разбурылі амаль увесь Нясвіж. І усё ж такі, нягледзячы на цяжкасці, горад адрадзіўся, адбудаваўся. І менавіта таму, можа, я паўтаруся, што тут жылі і жывуць працавітыя і руплівыя, вялікай душы людзі. Прыклад таму — адбудаванне восенню 1944 года нашага Фарнага касцёла. Толькі дзякуючы мужнасці і настойлівасці настаяцеля храма Рыгора Вікенцьевіча Калабоўскага і шэрагу прыхаджан каталіцкі касцёл з яго непаўторнымі роспісамі быў выратаваны ад немінучай пагібелі.

(Заканчэнне на 2-й стар.)

На сесіі Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь

Пачакаем да мая?

29 сакавіка пасля чарговага перапынку аднавіла работу 13-я сесія Вярхоўнага Савета дванаццатага склікання

Учарашняе пасяджэнне пачалося з традыцыйнага "Рознага". Народны дэпутат Сяргей Слабчанка зачытаў ліст рады маладзёжнага экалагічнага клуба аб неабходнасці абараніць Калдычэўскае возера ў Баранавіцкім раёне. Сяргей Іванавіч выказаў таксама занепакоенасць станам Беларускага тэлебачання.

Народны дэпутат Анатоль Волкаў абурэўся тым, як не зусім разумна выкарыстоўваюцца чарнобыльскія сродкі, а таксама ваенныя гарадкі, якія перададзены Дзяржкамчарнобылю для аздараўлення дзяцей з пацярпеўшай зоны. Сяргей Антончык адказаў на абвінавачванні Аляксандра Лукашэнкі, якія той зрабіў, выступаючы ў Вярхоўным Савеце 15 сакавіка. Народны дэпутат Алег Трусаў звярнуўся з дэпутацкім запытам да старшыні Мінскага гарсавета Аляксандра Герасіменкі, Генеральнага пракурора Беларусі Васіля Шаладонава, міністра замежных спраў Пятра Краўчанкі.

Народны дэпутат Іван Авін у чарговы раз сказаў усё, што ён думае пра "Народную газету". І не толькі сказаў, але і перадаў матэрыял на 23 старонках для публікацыі ў вышэйназваным выданні.

Народны дэпутат Аляксей Ніканчук занепакоена гаварыў аб аб'яднанні грашовых сістэм Беларусі і Расіі. А народны дэпутат Эрнст Хацяшоў папрасіў у якасці выключэння прадаставіць яму магчымасць мець двайное грамадзянства — Беларусі і Расіі.

Народны дэпутат Іван Сямашка звярнуўся з дэпутацкім запытам да начальніка ўпраўлення пажарнай аховы Рэспублікі Беларусь генерал-маёра Валерыя Астапава ў сувязі са складанай сітуацыяй у пажарнай часці N 35, што ў Пружанскім раёне.

Ён таксама зрабіў запыт старшыні ашчаднага банка У. Хілько наконт дадатковага крэдытавання жыллёвага кааператыва №5 г. Пружаны.

Адным словам, кожнае выступленне — новыя праблемы, якія трэба вырашаць. Але, на жаль, выступленняў з дня ў дзень не становіцца менш, а значыць, і праблем таксама...

Сяргей ПЛЫТКЕВІЧ.

❑

Кіраўнік парламента Мячэслаў Грыб паведаміў учора на сесіі дэпутатам, што перад пленарным пасяджэннем адбылося расшыранае пасяджэнне Прэзідыума Вярхоўнага Савета, на якое былі запрошаны старшыні абласных выканкамаў. Яго ўдзельнікі прапанавалі закончыць сесію за два дні, з апошніх 16 неразгледжаных пытанняў парадку дня абмеркаваць тры, а астатнія перанесці на веснавую, чатырнаццатую сесію. У прыватнасці, Мячэслаў Грыб прапанаваў у бліжэйшыя два дні разгледзець законапраекты "Аб выбарах Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь", "Аб Канстытуцыйным судзе" і кадравыя пытанні. У разрадзе апошніх, на думку спікера, можна было б заслухаць і інфармацыю Аляксандра Лукашэнкі, але, як было падкрэслена, калі на стол Старшыні Вярхоўнага Савета будуць пакладзены падрыхтаваныя камісіяй па барацьбе з карупцыяй адпаведныя дакументы. Некаторыя дэпутаты ўспрынялі гэту прапанову як спробу цэнзуры зверху. Сам Аляксандр Лукашэнка адзначыў, што згодзіцца з любым рашэннем Вярхоўнага Савета, але напомніў калегам, што яны самі даручылі яму ўнесці прапановы па адстаўцы службовых асоб, замешаных у карупцыі. Канчаткова гэта пытанне будзе вырашана пасля таго, як камісія прадставіць дэпутатам падрыхтаваны ёю праект пастановы.

Многія дэпутаты не згадзіліся з тым, каб перанесці на майскія слуханні пытанне аб асноўных напрамках грашова-крэдытнай палітыкі. Наконт гэтага дэпутат Пётр Пракаповіч сказаў: "Галоўная прычына крызісу — адсутнасць грашова-крэдытнай палітыкі дзяржавы. Мы зайшлі ў тупік і не можам пакінуць залу, не разгледзеўшы гэта пытанне". Дэпутат Генадзь Карпенка заклікаў калег таксама вызначыць нарэшце свае адносіны наконт пытання з рублёвай зонай і тэрмінова праводзіць ліберальныя ці радыкальныя рэформы. Многія народныя выбраннікі гаварылі аб адказнасці Вярхоўнага Савета, які самаўхіляецца ад вырашэння гэтай важнейшай праблемы дня, аб тым, што ў выніку такіх "эксперыментаў" прастойваюць прадпрыемствы, рэспубліка кожны дзень страчвае мільярды рублёў, аб тым, што ў выніку няпэўнасці карумпіраваныя элементы нажываюцца ўсё больш, а радавыя грамадзяне становяцца ўсё бяднейшымі. І ўсё ж вынікі галасавання паказалі, што большасць парламентарыяў не лічаць сітуацыю пагражальнай і маюць намер правесці абмеркаванне на наступнай сесіі. Праўда, прынята рашэнне заслухаць інфармацыю Уладзіміра Грыбанава, які прысутнічаў на слуханнях у Дзярждуме Расіі па пытанню праблем і перспектыў расійска-беларускіх адносін.

Потым пасля бурнай дыскусіі па парадку дня сесія пачала разгляд у другім чытанні законапраекта "Аб выбарах Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь". Яго прадставіў старшыня Камісіі па дзяржаўнаму будаўніцтву Уладзімір Леўчык. На ранішнім пасяджэнні прынята пяць артыкулаў.

Яны закранalі прынцыпы правядзення выбараў прэзідэнта і пытанні галоснасці пры іх падрыхтоўцы.

На дзённым пасяджэнні парламентарыі прадоўжылі паартыкульнае абмеркаванне законапраекта. Фармуліроўкі артыкулаў дапрацоўваліся ў адпаведнасці з прынятымі нормамі новай Канстытуцыі. За дзве гадзіны работы дэпутаты прынялі 20 артыкулаў.

Спрэчныя моманты ўзнікалі не часта. Так, дэпутат Віталь Малашка, напрыклад, быў не згодны з тым, што народны выбраннік мае права ўдзельнічаць у вылучэнні толькі аднаго кандыдата на пасаду прэзідэнта. Як ён перакананы, гэта прывядзе да ўнутрыпарламенцкай канфрантацыі. Акрамя таго, Вярхоўны Савет зможа сабраць 70 дэпутацкіх подпісаў толькі за аднаго кандыдата, хаця мог бы на альтэрнатыўнай аснове вылучыць на высокую пасаду і большую колькасць дастойных людзей. Дэпутату таксама здалося несправядлівым становішча спраў, пры якім для вылучэння кандыдата ў прэзідэнты 70 подпісаў дэпутатаў прыраўноўваецца да 100 тысяч подпісаў выбаршчыкаў. У гэтым выпадку, паводле матэматычнай выкладкі парламентарыя, атрымалася, што калі для збору 100 тысяч подпісаў грамадзян даецца 10 дзён, то для збору 70 подпісаў парламентарыяў трэба патраціць толькі 18 секунд.

Такія разлікі народныя выбраннікі палічылі непераканаўчымі і таму пакінулі варыянт, прапанаваны камісіяй.

Белінфарм.

Народная газета

Роздум

"Ёсць у Нясвіжа багатае мінулае, не трэба загадзя аплакваць яго будучае, якое, я ўпэўнены, будзе цудоўным"

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.)

Але ж гэта, паважаны чытач, таксама хоць не далёкае, але былое. Я як старшыня выканкама раённага Савета народных дэпутатаў неаднаразова задаваўся пытаннем: а што ж мы зрабілі для роднага горада? Няўжо ж мы толькі карысталіся і толькі нашы продкі стваралі? Да гэтага пытання я вяртаюся раз за разам, калі даводзіцца чытаць у друку ці чуць па іншых сродках масавай інфармацыі гэткія словы: "Нясвіж занядбаны..." "...архітэктурныя помнікі Нясвіжа просяць тэрміновай дапамогі" і гэтак далей.

Як ні горка, але трэба прызнаць, што такія выказванні маюць пад сабою некаторую аснову. Але давайце будзем аб'ектыўнымі да канца — не ўсё наогул такое застойнае і безвыходнае, як падкрэсліваюць многія з вышэйназваных "прыхільнікаў" культуры. Мы ўсе любім гаварыць аб высокіх матэрыях і асабліва — хлебам не кармі — крытыкаваць. Гэта прасцей за ўсё. Але я не буду адварочвацца. Проста давайце паглядзім на тое, што зроблена ў нас за апошнія дзесяцігоддзі — гэтыя гады нельга лічыць выкрасленымі з нашага жыцця, гэта не "белая пляма" ў гісторыі горада.

Пачну з работ па рэканструкцыі і рэстаўрацыі паркавай зоны палацава-паркавага ансамбля. Пачынаючы з канца 60-х — пачатку 70-х гадоў мы неаднаразова рабілі першыя захады перад урадам рэспублікі з мэтай палепшыць стан горада. Цяжка, вельмі цяжка ўзважваліся на рашэнні. Частка грамадскасці горада і раёна выступала супраць выканання вышэйназваных работ, спасылаючыся на ненавуковасць і недакладнасць дакументацыі. Але марудзіць было нельга. Штогод на прадвесні вялікая частка парку затаплялася вадой, магутныя дрэвы, якія раней былі прыгожымі, на самай справе даўно хварэлі знутры, валіліся, знішчаючы мноства маладых. [illegible] У 1987 годзе гэты наш план пачаў здзяйсняцца, хоць на яго шляху сустракалася шмат перашкод. [illegible] меліярацыйныя арганізацыі раёна, вобласці, рэспублікі, улетку штотыднёва арганізоўваліся суботнікі служачых дзяржаўных устаноў, прамысловых прадпрыемстваў. І калі сёння гавораць, што парк загублены, то, на мой погляд, гэта гавораць людзі ці няўмысна, ці тыя, каму невядома і незразумела вялікая справа адраджэння нашай спадчыны. Давайце памяркуем, што было б лепей: ці каб наш парк загінуў зусім (а гэта яму пагражала ў самым недалёкім будучым), ці каб ён, няхай з нейкімі невялікімі парушэннямі ў працэсе і, можа, з адхіленнямі, у час практычных работ атрымаў другое жыццё. Дык што лепей: першае ці другое? Лічу, што двух думак тут быць не можа. Парк нам удалося захаваць, і зараз люба паглядзець на яго. У той жа час не магу сцвярджаць, што там усё зроблена якасна, на вышэйшым узроўні, але ж рабілі мы самі, з-за мяжы не запрашалі. Таму няма на каго скардзіцца. Скардзіцца мы павінны і можам толькі на самых сябе — да гэтага часу мы так і не навучыліся культуры рэстаўрацыі і будаўніцтва, ды і наогул, як ні горка гэта прызнаць, не ўмеем выхоўваць яе ў нашых жыхароў, асабліва ў моладзі (маю на ўвазе не толькі Нясвіж).

А вось другі аб'ект старажытнасці, помнік архітэктуры сярэднявечча — Дом рамесніка, ці, як інакш яго называюць, Домік на рынку. Да нядаўняга мінулага тут знаходзілася гарадская сталоўка. Потым у горадзе была пабудавана новая сталоўка і помнік застаўся "без гаспадара". А як вядома, хата, у якой не жывуць, старэе ў шмат разоў хутчэй. І ўсё ж, нягледзячы ні на што, адразу, у той жа год, райвыканкамам былі знойдзены сродкі, каб зрабіць праектна-каштарысную дакументацыю. Неўзабаве тут пачаліся рэстаўрацыйныя работы, якія былі скончаны ў 1992 годзе, і школьнікі горада атрымалі цудоўную дзіцячую бібліятэку.

Калі ўязджаеш у Нясвіж з боку сталіцы, то кідаецца ў вочы прыгожы старажытны будынак з чырвонай цэглы. Доўгі час ён быў абнесены калючым дротам, штодзённа там хадзіў паставы — тут знаходзіліся армейскія склады. Але шкада было выкарыстоўваць гэтага "прыгажуна" для такіх мэт. І вось ужо два гады вядуцца рэстаўрацыйныя работы, і, калі ўсё будзе добра — а я на гэта спадзяюся, — у гэтым годзе жыхары і госці горада змогуць убачыць тут часовыя экспазіцыі нашага раённага гісторыка-краязнаўчага музея.

Я пералічыў толькі тое прыкметнае, канкрэтнае і практычнае, да чаго, як кажуць, можна дакрануцца і што можна ўбачыць. Гэта хоць невялікі, але добры пачатак вялікага шляху адраджэння культурнай спадчыны Нясвіжа, бо ўсе мы ведаем добрую старажытную прымаўку: "Не ступіўшы ў раку — не пераедзеш яе".

Зараз культурнае жыццё Нясвіжа патроху пачало мяняцца ў лепшы бок. Пасля доўгіх намаганняў летась мы атрымалі пастанову ўрада Рэспублікі Беларусь аб стварэнні гісторыка-культурнага запаведніка "Нясвіж". Тут ужо сёння пачынаюць гуртавацца ўсе зацікаўленыя людзі — спецыялісты-гісторыкі, краязнаўцы — для таго, каб паслядоўна і мэтанакіравана адраджаць не толькі матэрыяльную, але і назапашаную за многія стагоддзі нашу духоўную спадчыну.

Мы стаім толькі ў самым пачатку вялікага шляху. Нам шмат яшчэ патрэбна зрабіць.

Па-першае, рэстаўрыраваць і аднавіць будынак гарадской ратушы — адзінага ва ўсёй рэспубліцы грамадзянскага збудавання канца XVI — пачатку XVII ст., якое больш-менш захавалася да нашых дзён. Праца архіважная, і ўсё ж мы ўжо ў гэтым годзе плануем распачаць тут работы, на якія неабходна на сённяшні дзень не менш як 6 мільярдаў рублёў. Разумеючы важнасць, у гістарычным і маральным плане, гэтай работы, урад рэспублікі выдаткаваў нам на гэты год амаль адзін мільярд рублёў.

Па-другое, тэрміновай рэстаўрацыі патрабуе знакаміты Нясвіжскі фарны касцёл — першы езуіцкі касцёл на тэрыторыі ўсёй Цэнтральнай Еўропы. Тут таксама неабходны вялікія матэрыяльныя ўкладанні — з кожным днём пагаршаецца стан сутарэнняў, даху будынка, што пагражае старажытным фрэскам [illegible]. Выканкам раённага Савета народных дэпутатаў ужо неаднаразова рабіў пэўныя захады, каб знайсці сродкі. [illegible] У гэтым плане хацелася б вельмі спадзявацца на канкрэтную дапамогу ад пробашча касцёла Г.Акалатовіча.

Па-трэцяе, пасля перадачы будынкаў вайсковых казармаў Міністэрствам абароны Рэспублікі Беларусь Мінкульту (Нясвіжскаму гісторыка-культурнаму запаведніку) плануецца з другога квартала 1994 года тут будуць распачаты работы па адраджэнню нацыянальных рамёстваў, вытворчасці знакамітых слуцкіх паясоў, габеленаў, нацыянальных беларускіх касцюмаў, керамічных вырабаў. Таксама плануецца працягваць работы па [illegible] палацава-паркавага ансамбля [illegible] горада і г.д.

Існуе і шмат іншых клопатаў. На ўсё патрэбны пэўныя матэрыяльныя сродкі, [illegible]

З гэтай мэтай у пачатку бягучага года створаны міжнародны фонд "Нясвіж". [illegible]

[illegible] замуж і нарадзіць дзіця, загадзя аплаквала яго смерць. Не трэба гэтага рабіць, дарагія суайчыннікі. Як бы ні было цяжка, але здужаем мы і эканамічны спад, і культурны заняпад. Упэўнены — не страчана ў беларусаў грамадзянская свядомасць, выберамся мы ў рэшце рэшт з гэтага цяжкага становішча. Нездарма ў народзе кажуць: "Дарогу адолее той, хто ідзе".

Узники Березовского лагеря, откликнитесь!

Во время Великой Отечественной войны моя семья была заключена немцами в концентрационный лагерь близ деревни Березовка и железнодорожной станции Лесная Барановичского района. Документов об этом не имеем. В феврале 1993 года я отправила запросы в ряд архивов. Ответ был один: "Сведения о пребывании в концлагере отсутствуют".

Министерство соцобеспечения Беларуси через печать делало разъяснение, что "при отсутствии документов, подтверждающих данные обстоятельства, указанный период может быть установлен на основании показаний одного или более свидетелей, которые располагают требуемыми документами (пункты 21 и 30 Положения о порядке подтверждения стажа работы для назначения пенсий, утвержденного постановлением Совета Министров Беларуси от 24 декабря 1992 г. N 777).

Свидетелей из числа бывших узников концлагеря у нас нет. Мы не знаем, жив ли кто-нибудь из них и где они живут. Но живы жители деревни Груды Барановичского района, приютившие нас после освобождения, и они готовы подтвердить факт содержания нашей семьи в концлагере. Неужели их свидетельства недостаточно, чтобы местный Совет подтвердил этот факт?

Обидно, что мы перенесли страдания и лишения, а льготами узников фашистских лагерей не пользуемся. Одновременно отправляю письмо в Верховный Совет. Прошу депутатов пересмотреть вышеуказанное бюрократическое постановление.

Уважаемые читатели! Может быть, есть среди вас бывшие узники Березовского лагеря? Откликнитесь по адресу:

224018, г.Брест, ул.Героев Обороны, 76, кв. 33.

Анна Николаевна ФЕДЕЧКИНА.

Напярэдадні

Прыйдзі і купі

З 30 сакавіка па 2 красавіка ў сталіцы рэспублікі пройдзе "Мінскі кірмаш. Вясна-94". Расказаць аб гэтым мерапрыемстве, арганізаваным выставачнай кампаніяй "Экспасервіс", карэспандэнт "Народнай газеты" папрасіў дырэктара кампаніі Аляксандра Савіна.

— Сёлетні кірмаш ужо восьмы па ліку, — сказаў Аляксандр Альбертавіч. — На ім выставяць сваю прадукцыю буйнейшыя прадпрыемствы Беларусі, краін блізкага замежжа, а таксама Аўстрыі, Францыі, Германіі, Бельгіі.

— Што яны прывязуць?

— Замежныя фірмы, напрыклад, прадставяць узоры будаўнічых матэрыялаў, абсталяванне для грамадскага харчавання, прадукты харчавання. Найбольш прадстаўнічым, відаць, будзе раздзел "Абутак, адзенне, бялізна, галантарэя". У ім выставяць свае тавары больш як 50 прадпрыемстваў. На кірмашы таксама можна будзе заключыць дагаворы на пастаўку аўдыё-, фота- і відэатэхнікі, сродкаў сувязі, асвятляльных прыбораў. Як і раней, не забыліся і пра аўтамабільны бізнес.

— Хто з айчынных вытворцаў прыме ўдзел у "Мінскім кірмашы"?

— Трактарны завод, гродзенскі "Радыёпрыбор", Віцебскі картанажна-паліграфічны камбінат — увогуле больш за 80 прадпрыемстваў.

— Колькі каштуе ўдзел у кірмашы?

— У сярэднім трыста шэсцьдзесят долараў.

— Гэта праўда, што зараз вы арандавалі толькі адну выставачную пляцоўку, а не дзве, як раней?

— На жаль, так. Прычына да банальнасці простая — некаторыя фірмы не спяшаюцца з аплатай за ўдзел у кірмашы, а ўласных сродкаў у нас, як і ў многіх, не вельмі шмат. Такім чынам, гэтай вясной мы былі вымушаны ўзяць толькі пляцоўку "Мінскэкспо". Але ўзровень сервісу для ўдзельнікаў застаецца ранейшым — ад браніравання нумароў у гасцініцы да дастаўкі камерсантаў на кірмаш.

— Ці можна спадзявацца, што наступнае такое мерапрыемства, як і запланавана, пройдзе гэтай восенню?

— Канешне. Бо, нягледзячы ні на што, на кірмаш па-ранейшаму прыязджаюць прадстаўнікі прадпрыемстваў практычна з усіх рэгіёнаў былога Саюза. Без наладжвання новых эканамічных сувязей сёння прадпрыемствам, зразумела, не выжыць.

Стыхія і эканоміка

У Жыткавіцкім раёне ўжо залівае фермы і падлогі ў хатах. А хутка, відаць, пусціць бурбалкі і мясцовы бюджэт...

Анатоль ГАТОЎЧЫЦ,
фота Сяргея ГРЫЦА

На Палессі зноўку трывожна. Не паспелі тут яшчэ як след апамятацца ад летняй паводкі, як вясна падкінула новую трывогу: узровень вады ў Прыпяці няўхільна паўзе да максімальна небяспечнага.

У мінулы панядзелак вадамерны пост ля вёскі Чэрнічы, што паблізу Турава, зафіксаваў адзнаку 519 сантыметраў. Раз'юшыліся правабярэжныя прытокі Прыпяці — Гарынь, Сцвіга, Убарць.

У Жыткавіцкім раёне вада дабралася да хат у вёсках Азяраны, Беражцы, Семурадцы. У Беражцах да таго ж падтоплена жывёлагадоўчая ферма.

Веснавыя воды падмываюць ахоўныя дамбы, дарогі, пагражаючы рынуцца на людское жытло, палеткі, гаспадарчыя пабудовы.

Стрымліваюць стыхію механізаваныя брыгады мясцовых гаспадарак, ДЭУ-111, МУАА-Са, ПМК-66, райаграпрамтэхнікі. У іх распараджэнні больш як сотня трактароў, аўтамашын, 23 экскаватары.

Каардынуе работу раённая камісія па надзвычайных сітуацыях на чале з намеснікам старшыні райвыканкама М.Касцючэнкам.

Лютуюць і левыя прытокі Прыпяці, асабліва рака Случ.

Паміж Старымі і Новымі Мілевічамі магутная плынь падмыла мост, і ён значна нахіліўся. Цяжкія грузавікі ўжо не могуць перабрацца на левабярэжжа. На ўмацаванне моста, дарогі да яго мясцовы саўгас "Случ" кінуў больш як дзесяць адзінак тэхнікі. Падвозіцца пясок, вядуцца земляныя работы.

Вада трымае ў напружанні і людзей, і тэхніку, вымушае траціць штодня велізарныя сродкі.

— Ратуючыся ад воднай стыхіі, — гаворыць старшыня Жыткавіцкага райсавета, народны дэпутат рэспублікі А.Сцепаненка, — мы затрацілі летась на аварыйна-аднаўленчыя работы звыш 1 мільярда рублёў. Працавалі з арганізацыямі на даверы, спадзеючыся на абяцанне ўрада кампенсаваць затраты. Але спадзяванні засталіся марнымі: 620 мільёнаў рублёў раёну не вернуты. Зараз зноўку мы павінны бараніцца ад вады. І не толькі ў вёсках, але і ў райцэнтры, дзе ўжо ў многіх дамах залівае падлогу. На адпампоўванне вады, пракладку труб, дамбіраванне трэба шмат сродкаў. Іх у нас няма. Мінулагодняя сітуацыя паўтараецца.

У сярэдзіне сакавіка ў Жыткавічах засядала рэспубліканская надзвычайная камісія з удзелам І.Бамбізы і І.Кеніка. Была зроблена спроба аблегчыць сітуацыю, вырашыць выкліканыя паводкай пытанні — і фінансавыя, і звязаныя з матэрыяльным забеспячэннем.

Аднак і на гэты раз зрухі надзвычай слабенькія. Напрыклад, з выдзеленых 300 тон бензіну атрымана толькі 160, дызельнага паліва паступіла толькі шостая частка. Дагэтуль няма належнай фінансавай падтрымкі.

У такіх варунках гаспадаркі вымушаны траціць частку грошай, прызначаных на правядзенне веснавых палявых работ.

Да нядаўняга часу калгасы і саўгасы спадзяваліся на поўную кампенсацыю ўрону ад недабору прадукцыі, выкліканага леташняй паводкай, з бюджэту. Але зноў жа марна: агульную суму Мінфін падрэзаў раёну ў два з палова́й разы. А Дзяржстрах згадзіўся выплаціць гаспадаркам за загінуўшыя застрахаваныя пасевы толькі дзесятую частку — 50 мільёнаў рублёў замест 490 мільёнаў.

На такім вось фінансавым фоне коціць свае воды Прыпяць з прытокамі да палескіх вёсак, ужо каторы раз нагадваючы ўладам пра неабходнасць сур'ёзнага праектнага ўдакладнення ўсёй меліярацыйнай сістэмы.

Аднак і гэта яшчэ не ўсё.

Напрыканцы мінулага тыдня над Палессем шугануў ураганны вецер. У Тураве сарваў дахі з дзесяці жылых дамоў, ДЭУ-111, будынка энергетыкаў, заваліў 60 кубаметраў свежай кладкі на новым цэху кансервавага завода. Пацярпелі пабудовы мясцовага калгаса "Новае жыццё". Тры павеці для сена знесены ў калгасе "Савецкая Беларусь". Пагуляў вецер і па даху клуба ў вёсцы Хільчыцы. Па папярэдніх падліках, ураган нанёс раёну шкоды не менш як на 215 мільёнаў рублёў.

Мусіць, нездарма кажуць: бяда за бядою, як рыба за вадою. ❑

Дарэчы...

З-за няспраўнасці гарадской ліўневай каналізацыі прычынены страты дзесяткам сем'яў віцябчан.

У выніку вясенняй паводкі асабліва пацярпелі жылыя дамы ў прыватным сектары, дзе месцамі ўзровень затаплення падняўся вышэй узроўню падлогі.

Іван ВАЛІН,
БелаПАН.

Што новага ў муз?

У красавіку будзе да смеху

Калі яшчэ смяяцца, як не ў красавіку? Такой жа думкі, відаць, прытрымліваюцца і арганізатары фестывалю сатыры і гумару, які пройдзе ў Цэнтральным Доме афіцэраў з 5 па 8 красавіка.

Аб прэстыжнасці фестывалю можна меркаваць па складу журы, у якое ўвайшлі вядомыя расійскія сатырыкі Сямён Альтаў, Рыгор Горын, а таксама папулярныя акцёры Аляксандр Шырвінт і Міхаіл Дзяржавін, якія таксама імкнуцца да гумару на сцэне і ў жыцці, ім і даверана ацэньваць конкурсную праграму, дзе будуць паказаны тэатральныя капуснікі, падрыхтаваныя акцёрамі Масквы, Санкт-Пецярбурга, Адэсы і Мінска. Парадуюць беларускіх гледачоў сваімі выступленнямі і самі члены журы.

Віктар КУКЛОЎ.

Акцыя

"Бацькі і дзеці" — 20-е стагоддзе

Сямейны тэлевізійны сход "Бацькі і дзеці" пройдзе па ініцыятыве Беларускага дзіцячага фонду ў рамках аб'яўленага ЮНЕСКА "Года сям'і" з 1 па 19 красавіка. Галоўная задача гэтай акцыі — прыцягнуць увагу грамадскасці да праблем сям'і, знайсці канкрэтных адрасатаў для дапамогі.

Сёння ў Беларусі амаль 143 тысячы мнагадзетных сем'яў, звыш 300 тысяч — няпоўных, больш як 15 тысяч дзяцей-інвалідаў, 58 тысяч маці выхоўваюць дзяцей адны. Усім ім жыць цяпер намнога цяжэй, чым астатнім грамадзянам рэспублікі.

Можна зрабіць падарунак канкрэтнай сям'і, на заключным сходзе ў Мінскім дзяржаўным цырку 19 красавіка ў час прамой тэлевізійнай трансляцыі або ўнесці сродкі на разліковы рахунак 707801 у гарадской дырэкцыі "Белбізнесбанка", код 764, з паметкай "Сямейны сход".

Лідзія ПЕРАСЫПКІНА,
Белінфарм.

Ваша безопасность

"Агата" бросила перчатку. Но ее еще никто не поднял

Виктор ХОРОШКО

Недавно встретил знакомого коммерсанта. Настроение у него было отменное.

— Процветаешь? — спрашиваю.

— Не то чтобы. Но кое в чем есть успехи, — отвечает. — На прошлой неделе груз в Молдавию переправлял. На территории западной Украины тормозят местные мафиози. Давай, мол, выгружай, что везешь.

— Кажется, это не повод для веселья? — заполняю паузу в разговоре.

— В том-то и дело, что повод, — продолжает мой собеседник. — Накануне долго думал, заключать или не заключать договор на охрану и экспедирование груза с агентством безопасности "Агата". Но теперь радуюсь, что не пожалел денег. Потерял бы куда больше. Два сотрудника агентства так ловко отвадили нападавших, глазом моргнуть не успел. А рэкетиров-то было шесть человек. Нет, парни в "Агате" — настоящие профессионалы.

— О-о, это в порядке вещей, — прокомментировали вышеизложенную ситуацию в самом агентстве. — За три года практически не было случая, чтобы наши сотрудники сорвали охрану "объекта". Всегда выходят из положения с честью. Ведь у нас подготовка людей поставлена очень здорово.

И в самом деле, подготовка сотрудников в "Агате" ведется на самом высоком уровне. Начинается все с отбора. Молодые люди не моложе 21 года (работа сопряжена с риском для жизни) должны пройти собеседование в отделе кадров, показать все, на что способны в спортивном зале. При этом и рост должен быть соответствующий, и психологическая подготовка. Не зря только 1 из 10 конкурсантов принимается в штат. Им присваивается начальная категория. Только после этого сотрудник по-настоящему узнает о специальной подготовке. Ведь сейчас он должен обязательно несколько раз в неделю тренироваться в спортзале, а их у фирмы два, обязательно пройти курс по психологической и этической подготовке. Надо сказать, что занятия проводят очень известные не только в республике, но и далеко за ее пределами тренеры и преподаватели.

Спрашивается, для чего такие нагрузки? Во-первых, это дает возможность совершенствовать свое профессиональное мастерство и, во-вторых, повышать квалификацию, что самым непосредственным образом влияет на зарплату. А она у сотрудников достаточно высокая.

О прекрасной подготовке сотрудников "Агаты" говорит хотя бы такой факт. Во время проведения выставки "Криминалистика, безопасность, правопорядок" агентство решило устроить соревнования по рукопашному бою среди сотрудников аналогичных фирм Минска. Приглашения были посланы по 10 адресам, в том числе и известным фирмам "Сюртэ", "Конинформ", "Немига". Но никто не прислал людей на эти соревнования. На ринг выходили только сотрудники агентства безопасности.

Сегодня с уверенностью можно сказать, что "Агата" — единственная фирма в Минске из зарегистрированных по профилю, которая занимается охраной и безопасностью граждан и фирм. Все другие так или иначе изменили свои функции. Кто-то занялся посредничеством, кто-то начал приторговывать. Другие агентства и охранные бюро профессионально не выдержали напряжения, связанного с исполнением непосредственных обязанностей.

Какие же услуги оказывает "Агата" своим клиентам? В первую очередь это стационарная охрана слабоукрепленных объектов, открытых и загородных, с привлечением служебных собак (кстати, у агентства имеется питомник, где ведется обучение служебных собак); офисов, магазинов, зрелищных мероприятий и крупных предприятий, а также охрана общественного порядка с участием группы быстрого реагирования.

Из 15 видов услуг можно назвать и такие, как перевозка денежных средств, охрана, сопровождение и экспедирование грузов, защита от технических средств слежки и прослушивания; юридическая помощь; сбор информации (наружное наблюдение); услуги по таможенному оформлению документов; защита от утечки информации из локальных компьютерных сетей. Охрана и экспедирование дорогостоящих грузов осуществляется сотрудниками, вооруженными легальным огнестрельным оружием.

Свои услуги "Агата" оказывает не только на территории Беларуси. Она сотрудничает с аналогичными фирмами 12 государств как ближнего, так и дальнего зарубежья.

Руководят агентством безопасности профессионалы высокого класса. Директор фирмы Виталий Николаевич Торопович имеет большой практический опыт работы. По специальности юрист, он свободно ориентируется в законах, которые действуют именно сегодня.

Среди помощников руководства, особенно в отделе менеджеров, — люди, работавшие ранее в органах госбезопасности, Министерстве внутренних дел, Вооруженных Силах.

Каковы же взаимоотношения "Агаты" с государственными органами правопорядка? Вот выражение одного из сотрудников: "Мы не мешаем друг другу работать. "Агата" не нарушает существующих законов, хотя и хотелось бы, чтобы государство приняло какой-то законодательный акт, гарантирующий правовую и социальную защиту фирмы". Иначе говоря, агентство и госучреждения пока дистанцируются друг от друга, что не исключает тесного сотрудничества. Об этом, кстати, недвусмысленно не раз намекали в своих выступлениях руководители Министерства внутренних дел.

К слову сказать, сотрудники агентства являются членами городской народной дружины, единственной в Минске.

Если у кого-то появится желание стать клиентом "Агаты" или поработать в ее штате, садитесь на трамвай NN 1,2,4,7,8 и езжайте до остановки "Динамо". А там пройдете по улице Октябрьской до дома 12-А (во дворе). Если хотите, звоните по телефону 27-17-82. Факс 27-18-75.

Вас ждут только в "Агате". Потому что больше услуг по безопасности, чем "Агата", вам никто в республике не предложит.

Народная газета

КАНСТЫТУЦЫЯ Рэспублікі Беларусь

Мы, народ Рэспублікі Беларусь (Беларусі), зыходзячы з адказнасці за цяперашні стан і будучыню Беларусі, усведамляючы сябе паўнапраўным суб'ектам сусветнага супольніцтва і пацвярджаючы сваю прыхільнасць да агульначалавечых каштоўнасцей, грунтуючыся на сваім неад'емным праве на самавызначэнне, абапіраючыся на шматвяковую гісторыю развіцця беларускай дзяржаўнасці, імкнучыся зацвердзіць правы і свабоды кожнага грамадзяніна Рэспублікі Беларусь, жадаючы забяспечыць грамадзянскую згоду, непахісныя ўстоі народаўладдзя і прававой дзяржавы, прымаем гэту Канстытуцыю — Асноўны Закон Рэспублікі Беларусь.

Раздзел I. Асновы канстытуцыйнага ладу

Артыкул 1. Рэспубліка Беларусь —унітарная дэмакратычная сацыяльная прававая дзяржава. Рэспубліка Беларусь валодае вяршэнствам і паўнатой улады на сваёй тэрыторыі, самастойна ажыццяўляе ўнутраную і знешнюю палітыку. Рэспубліка Беларусь абараняе сваю незалежнасць і тэрытарыяльную цэласнасць, канстытуцыйны лад, забяспечвае законнасць і правапарадак.

Артыкул 2. Чалавек з'яўляецца найвышэйшай каштоўнасцю грамадства і дзяржавы. Дзяржава адказная перад грамадзянінам за стварэнне ўмоў для свабоднага і годнага развіцця асобы. Грамадзянін адказны перад дзяржавай за няўхільнае выкананне абавязкаў, якія ўскладваюцца на яго Канстытуцыяй.

Артыкул 3. Адзінай крыніцай дзяржаўнай улады ў Рэспубліцы Беларусь з'яўляецца народ. Народ ажыццяўляе сваю ўладу непасрэдна і праз прадстаўнічыя органы ў формах і межах, вызначаных Канстытуцыяй. Любыя дзеянні па дасягненню дзяржаўнай улады гвалтоўнымі метадамі, а таксама шляхам іншага парушэння законаў Рэспублікі Беларусь караюцца згодна з законам.

Артыкул 4. Дэмакратыя ў Рэспубліцы Беларусь ажыццяўляецца на аснове разнастайнасці палітычных інстытутаў, ідэалогій і поглядаў. Ідэалогія палітычных партый, рэлігійных або іншых грамадскіх аб'яднанняў, сацыяльных груп не можа ўстанаўлівацца ў якасці абавязковай для грамадзян.

Артыкул 5. Палітычныя партыі, іншыя грамадскія аб'яднанні, дзейнічаючы ў рамках Канстытуцыі і законаў Рэспублікі Беларусь, садзейнічаюць выяўленню і выказванню палітычнай волі грамадзян, удзельнічаюць у выбарах. Палітычныя партыі і іншыя грамадскія аб'яднанні маюць права карыстацца дзяржаўнымі сродкамі масавай інфармацыі ў парадку, вызначаным законам. Забараняецца стварэнне і дзейнасць палітычных партый, а таксама іншых грамадскіх аб'яднанняў, якія маюць на мэце гвалтоўнае змяненне канстытуцыйнага ладу ці вядуць прапаганду вайны, нацыянальнай, рэлігійнай і расавай варожасці.

Артыкул 6. Дзяржава грунтуецца на прынцыпе падзелу ўлад: заканадаўчай, выканаўчай і судовай. Дзяржаўныя органы ў межах сваіх паўнамоцтваў самастойныя: яны ўзаемадзейнічаюць паміж сабой, стрымліваюць і ўраўнаважваюць адзін аднаго.

Артыкул 7. Дзяржава, усе яе органы і службовыя асобы звязаны правам, дзейнічаюць у межах Канстытуцыі і прынятых у адпаведнасці з ёю законаў. Прававыя акты або іх асобныя палажэнні, прызнаныя ва ўстаноўленым законам парадку супярэчнымі з палажэннямі Канстытуцыі, не маюць юрыдычнай сілы. Нарматыўныя акты дзяржаўных органаў публікуюцца або даводзяцца да ўсеагульнага ведама іншым прадугледжаным законам спосабам.

Артыкул 8. Рэспубліка Беларусь прызнае прыярытэт агульнапрызнаных прынцыпаў міжнароднага права і забяспечвае адпаведнасць ім заканадаўства. Не дапускаецца заключэнне міжнародных дагавораў, якія супярэчаць Канстытуцыі.

Артыкул 9. Тэрыторыя Рэспублікі Беларусь з'яўляецца натуральнай умовай існавання і прасторавай мяжой самавызначэння народа, асновай яго дабрабыту і суверэнітэту Рэспублікі Беларусь. Тэрыторыя Беларусі адзіная і недатыкальная. Тэрыторыя падзяляецца на вобласці, раёны, гарады і іншыя адміністрацыйна-тэрытарыяльныя адзінкі. Адміністрацыйна-тэрытарыяльны падзел дзяржавы вызначаецца законам.

Артыкул 10. Грамадзяніну Рэспублікі Беларусь гарантуецца абарона і заступніцтва дзяржавы як на тэрыторыі Беларусі, так і за яе межамі. Ніхто не можа быць пазбаўлены грамадзянства Рэспублікі Беларусь або права змяніць грамадзянства. Грамадзянін Рэспублікі Беларусь не можа быць выдадзены замежнай дзяржаве, калі іншае не прадугледжана міжнароднымі дагаворамі Рэспублікі Беларусь. Набыццё і страта грамадзянства ажыццяўляюцца ў адпаведнасці з законам.

Артыкул 11. Замежныя грамадзяне і асобы без грамадзянства на тэрыторыі Беларусі карыстаюцца правамі і свабодамі і выконваюць абавязкі нароўні з грамадзянамі Рэспублікі Беларусь, калі іншае не вызначана Канстытуцыяй, законамі і міжнароднымі дагаворамі.

Артыкул 12. Рэспубліка Беларусь можа надаваць права прытулку асобам, якія цярпяць пераслед у іншых дзяржавах за палітычныя, рэлігійныя перакананні або нацыянальную прыналежнасць.

Артыкул 13. Дзяржава надае ўсім роўныя правы для ажыццяўлення гаспадарчай і іншай дзейнасці, акрамя забароненай законам, і гарантуе роўную абарону і роўныя ўмовы для развіцця ўсіх форм уласнасці. Дзяржава ажыццяўляе рэгуляванне эканамічнай дзейнасці ў інтарэсах чалавека і грамадства. Законам могуць быць вызначаны аб'екты, якія знаходзяцца толькі ва ўласнасці дзяржавы, а таксама замацавана выключнае права дзяржавы на ажыццяўленне асобных відаў дзейнасці.

Артыкул 14. Дзяржава рэгулюе адносіны паміж сацыяльнымі, нацыянальнымі і іншымі супольнасцямі на аснове прынцыпаў роўнасці перад законам, павагі іх правоў і інтарэсаў.

Артыкул 15. Дзяржава адказная за захаванне гісторыка-культурнай і духоўнай спадчыны, свабоднае развіццё культур усіх нацыянальных супольнасцей, якія пражываюць у Рэспубліцы Беларусь.

Артыкул 16. Усе рэлігіі і веравызнанні роўныя перад законам. Наданне якіх-небудзь пераваг або абмежаванняў адной рэлігіі або веравызнанню ў адносінах да іншых не дапускаецца. Забараняецца дзейнасць канфесійных арганізацый, іх органаў і прадстаўнікоў, якая накіравана супраць суверэнітэту Рэспублікі Беларусь, яе канстытуцыйнага ладу і грамадзянскай згоды ці звязана з парушэннем правоў і свабод грамадзян. Адносіны дзяржавы і канфесій рэгулююцца законам.

Артыкул 17. Дзяржаўнай мовай Рэспублікі Беларусь з'яўляецца беларуская мова. Рэспубліка Беларусь забяспечвае права свабоднага карыстання рускай мовай як мовай міжнацыянальных зносін.

Артыкул 18. Рэспубліка Беларусь у сваёй знешняй палітыцы зыходзіць з прынцыпаў роўнасці дзяржаў, непрымянення сілы або пагрозы сілай, непарушнасці межаў, мірнага ўрэгулявання спрэчак, неўмяшання ва ўнутраныя справы і іншых агульнапрызнаных прынцыпаў і нормаў міжнароднага права. Рэспубліка Беларусь ставіць за мэту зрабіць сваю тэрыторыю без'ядзернай зонай, а дзяржаву — нейтральнай.

Артыкул 19. Сімваламі Рэспублікі Беларусь як суверэннай дзяржавы з'яўляюцца яе Дзяржаўны сцяг, Дзяржаўны герб і Дзяржаўны гімн.

Артыкул 20. Сталіца Рэспублікі Беларусь —горад Мінск. Статус горада Мінска вызначаецца законам.

Раздзел II. Асоба, грамадства, дзяржава

Артыкул 21. Забеспячэнне правоў і свабод грамадзян Рэспублікі Беларусь з'яўляецца найвышэйшай мэтай дзяржавы. Дзяржава гарантуе правы і свабоды грамадзян Беларусі, замацаваныя ў Канстытуцыі, законах і прадугледжаныя міжнароднымі абавязацельствамі дзяржавы.

Артыкул 22. Усе роўныя перад законам і маюць права без усякай дыскрымінацыі на роўную абарону правоў і законных інтарэсаў.

Артыкул 23. Абмежаванне правоў і свабод асобы дапускаецца толькі ў выпадках, прадугледжаных законам, у інтарэсах нацыянальнай бяспекі, грамадскага парадку, абароны маралі, здароўя насельніцтва, правоў і свабод іншых асоб. Ніхто не можа карыстацца перавагамі і прывілеямі, якія супярэчаць закону.

Артыкул 24. Кожны мае права на жыццё. Дзяржава абараняе жыццё чалавека ад любых супрацьпраўных замахаў. Смяротная кара да яе адмены можа прымяняцца ў адпаведнасці з законам як выключная мера пакарання за асабліва цяжкія злачынствы і толькі згодна з прыгаворам суда.

Артыкул 25. Дзяржава забяспечвае свабоду, недатыкальнасць і годнасць асобы. Абмежаванне або пазбаўленне асабістай свабоды магчыма ў выпадках і парадку, устаноўленых законам. Асоба, узятая пад варту, мае права на судовую праверку законнасці яе затрымання або арышту. Ніхто не павінен падвяргацца катаванням, жорсткаму, бесчалавечнаму або зневажальнаму да яго годнасці абыходжанню ці пакаранню, а таксама без яго згоды падвяргацца медыцынскім або іншым доследам.

Артыкул 26. Ніхто не можа быць прызнаны вінаватым у злачынстве, калі яго віна не будзе ў прадугледжаным законам парадку даказана і ўстаноўлена прыгаворам суда, які ўступіў у законную сілу. Той, каго абвінавачваюць, не павінен даказваць сваю невінаватасць.

Артыкул 27. Ніхто не павінен прымушацца даваць паказанні і тлумачэнні супраць самога сябе, членаў сваёй сям'і, блізкіх родзічаў. Доказы, атрыманыя з парушэннем закона, не маюць юрыдычнай сілы.

Артыкул 28. Кожны мае права на абарону ад незаконнага ўмяшання ў яго асабістае жыццё, у тым ліку ад замаху на тайну яго карэспандэнцыі, тэлефонных і іншых паведамленняў, на яго гонар і годнасць.

Артыкул 29. Недатыкальнасць жылля і іншых законных уладанняў грамадзян гарантуецца. Ніхто не мае права без законнай падставы ўвайсці ў жыллё і іншае законнае ўладанне грамадзяніна супраць яго волі.

Артыкул 30. Грамадзяне Рэспублікі Беларусь маюць права свабодна перамяшчацца і выбіраць месца жыхарства ў межах Рэспублікі Беларусь, пакідаць яе і беспярэшкодна вяртацца назад.

Артыкул 31. Кожны мае права самастойна вызначаць свае адносіны да рэлігіі, асабіста або сумесна з іншымі вызнаваць любую рэлігію або не вызнаваць ніякай, выказваць і распаўсюджваць перакананні, звязаныя з адносінамі да рэлігіі, удзельнічаць у выкананні рэлігійных культаў, рытуалаў, абрадаў.

Артыкул 32. Шлюб, сям'я, мацярынства, бацькоўства і дзяцінства знаходзяцца пад абаронай дзяржавы. Жанчына і мужчына па дасягненні шлюбнага ўзросту маюць права на добраахвотнай аснове ўступіць у шлюб і стварыць сям'ю. Муж і жонка раўнапраўныя ў сямейных адносінах. Бацькі або асобы, якія іх замяняюць, маюць права і абавязаны выхоўваць дзяцей, клапаціцца аб іх здароўі, развіцці і навучанні. Дзіця не павінна падвяргацца жорсткаму абыходжанню або зняваге, прыцягвацца да работ, якія могуць нанесці шкоду яго фізічнаму, разумоваму або маральнаму развіццю. Дзеці абавязаны клапаціцца пра бацькоў, а таксама пра асоб, якія іх замяняюць, і аказваць ім дапамогу.

Артыкул 33. Кожнаму гарантуецца свабода поглядаў, перакананняў і іх свабоднае выказванне. Ніхто не можа быць прымушаны да выказвання сваіх перакананняў або адмовы ад іх. Манапалізацыя сродкаў масавай інфармацыі дзяржавай, грамадскімі аб'яднаннямі або асобнымі грамадзянамі, а таксама цэнзура не дапускаюцца.

Артыкул 34. Грамадзянам Рэспублікі Беларусь гарантуецца права на атрыманне, захоўванне і распаўсюджванне поўнай, дакладнай і своечасовай інфармацыі аб дзейнасці дзяржаўных органаў, грамадскіх аб'яднанняў, аб палітычным, эканамічным і міжнародным жыцці, стане навакольнага асяроддзя. Дзяржаўныя органы, грамадскія аб'яднанні, службовыя асобы абавязаны даць грамадзяніну Рэспублікі Беларусь магчымасць азнаёміцца з матэрыяламі, якія закранаюць яго правы і законныя інтарэсы.

Артыкул 35. Свабода сходаў, мітынгаў, вулічных шэсцяў, дэманстрацый і пікетавання, якія не парушаюць правапарадак і правы іншых грамадзян Рэспублікі Беларусь, гарантуецца дзяржавай. Парадак правядзення ўказаных мерапрыемстваў вызначаецца законам.

Артыкул 36. Кожны мае права на свабоду аб'яднанняў. Суддзі, пракурорскія работнікі, супрацоўнікі органаў унутраных спраў, Кантрольнай палаты Рэспублікі Беларусь, органаў бяспекі, ваеннаслужачыя не могуць быць членамі палітычных партый і іншых грамадскіх аб'яднанняў, якія дамагаюцца палітычных мэт.

Артыкул 37. Грамадзяне Рэспублікі Беларусь маюць права ўдзельнічаць у вырашэнні дзяржаўных спраў як непасрэдна, так і праз свабодна выбраных прадстаўнікоў. Непасрэдны ўдзел грамадзян у кіраванні справамі грамадства і дзяржавы забяспечваецца правядзеннем рэферэндумаў, абмеркаваннем праектаў законаў і пытанняў рэспубліканскага і мясцовага значэння, іншымі вызначанымі законам спосабамі.

Артыкул 38. Грамадзяне Рэспублікі Беларусь маюць права свабодна выбіраць і быць выбранымі ў дзяржаўныя органы на аснове ўсеагульнага, роўнага, прамога выбарчага права пры тайным галасаванні.

Артыкул 39. Грамадзяне Рэспублікі Беларусь у адпаведнасці з сваімі здольнасцямі, прафесійнай падрыхтоўкай маюць роўнае права доступу да любых пасад у дзяржаўных органах.

Артыкул 40. Кожны мае права накіроўваць асабістыя або калектыўныя звароты ў дзяржаўныя органы. Дзяржаўныя органы, а таксама службовыя асобы абавязаны разгледзець зварот і даць адказ па сутнасці ў вызначаны законам тэрмін. Адмова ад разгляду пададзенай заявы павінна быць пісьмова матываванай.

Артыкул 41. Грамадзянам Рэспублікі Беларусь гарантуецца права на працу як найбольш годны спосаб самасцвярджэння чалавека, г.зн. права на выбар прафесіі, роду заняткаў і работы ў адпаведнасці з прызваннем, здольнасцямі, адукацыяй, прафесійнай падрыхтоўкай і з улікам грамадскіх патрэбнасцей, а таксама на здаровыя і бяспечныя ўмовы працы. Дзяржава стварае ўмовы для поўнай занятасці насельніцтва. У выпадку незанятасці асобы па не залежных ад яе прычынах ёй гарантуецца навучанне новым спецыяльнасцям і павышэнне кваліфікацыі з улікам грамадскіх патрэбнасцей, а таксама дапамога па беспрацоўі ў адпаведнасці з законам. Грамадзяне маюць права на абарону сваіх эканамічных і сацыяльных інтарэсаў, уключаючы права на аб'яднанне ў прафесійныя саюзы, заключэнне калектыўных дагавораў (пагадненняў) і права на забастоўку. Прымусовая праца забараняецца, акрамя работы або службы, якая вызначаецца прыгаворам суда або ў адпаведнасці з законам аб надзвычайным і ваенным становішчы.

Артыкул 42. Асобам, якія працуюць па найму, гарантуецца справядлівая ўзнагарода за выкананую работу ў адпаведнасці з яе колькасцю, якасцю і грамадскім значэннем, але не ніжэй устаноўленага дзяржавай мінімальнага памеру. Жанчыны і мужчыны, дарослыя і непаўналетнія маюць права на роўнае ўзнагароджанне за працу роўнай вартасці.

Артыкул 43. Працоўныя маюць права на адпачынак. Для тых, хто працуе па найму, гэта права забяспечваецца ўстанаўленнем рабочага тыдня, які не перавышае 40 гадзін, скарочанай працай у начны час, прадастаўленнем штогадовых аплатных водпускаў, дзён штотыднёвага адпачынку.

Артыкул 44. Дзяржава гарантуе кожнаму права ўласнасці. Уласнік мае права валодаць, карыстацца і распараджацца маёмасцю як аднаасобна, так і сумесна з іншымі асобамі. Недатыкальнасць уласнасці, права яе атрымання ў спадчыну ахоўваецца законам. Прымусовае адчужэнне маёмасці дапускаецца толькі па матывах грамадскай неабходнасці пры захаванні ўмоў і парадку, вызначаных законам, са своечасовым і поўным кампенсаваннем кошту адчужанай маёмасці, а таксама згодна з прыгаворам суда. Ажыццяўленне права ўласнасці не павінна наносіць шкоды навакольнаму асяроддзю, гісторыка-культурным каштоўнасцям, уціскаць правы і абараняемыя законам інтарэсы іншых асоб.

Артыкул 45. Грамадзянам Рэспублікі Беларусь гарантуецца права на ахову здароўя, уключаючы бясплатнае лячэнне ў дзяржаўных установах аховы здароўя. Права грамадзян Рэспублікі Беларусь на ахову здароўя забяспечваецца таксама развіццём фізічнай культуры і спорту, мерамі па аздараўленню навакольнага асяроддзя, магчымасцю карыстання аздараўленчымі ўстановамі, удасканальваннем аховы працы.

Артыкул 46. Кожны мае права на спрыяльнае навакольнае асяроддзе і на пакрыццё шкоды, прычыненай парушэннем гэтага права.

Артыкул 47. Грамадзянам Рэспублікі Беларусь гарантуецца права на сацыяльнае забеспячэнне ў старасці, у выпадку хваробы, інваліднасці, страты працаздольнасці, страты карміцеля і ў іншых выпадках, прадугледжаных законам. Дзяржава праяўляе асаблівы клопат аб асобах, якія страцілі здароўе пры абароне дзяржаўных і грамадскіх інтарэсаў.

Артыкул 48. Грамадзяне Рэспублікі Беларусь маюць права на жыллё. Гэта права забяспечваецца развіццём дзяржаўнага, грамадскага і прыватнага жыллёвага фонду, садзейнічаннем грамадзянам у набыцці жылля. Ніхто не можа быць адвольна пазбаўлены жылля.

Артыкул 49. Кожны мае права на адукацыю. Гарантуюцца даступнасць і бясплатнасць агульнай сярэдняй і прафесійна-тэхнічнай адукацыі. Сярэдняя спецыяльная і вышэйшая адукацыя даступная для ўсіх у адпаведнасці са здольнасцямі кожнага. Кожны можа на конкурснай аснове бясплатна атрымаць адпаведную адукацыю ў дзяржаўных навучальных установах.

Артыкул 50. Кожны мае права захоўваць сваю нацыянальную прыналежнасць, таксама як ніхто не можа быць прымушаны да вызначэння і ўказання нацыянальнай прыналежнасці. Знявага нацыянальнай годнасці караецца згодна з законам. Кожны мае права карыстацца роднай мовай, выбіраць мову зносін. Дзяржава гарантуе ў адпаведнасці з законам свабоду выбару мовы выхавання і навучання.

Артыкул 51. Кожны мае права на ўдзел у культурным жыцці. Гэта права забяспечваецца агульнадаступнасцю каштоўнасцей айчыннай і сусветнай культуры, якія знаходзяцца ў дзяржаўных і грамадскіх фондах, развіццём сеткі культурна-асветных устаноў. Свабода мастацкай, навуковай, тэхнічнай творчасці і выкладання гарантуецца. Інтэлектуальная ўласнасць ахоўваецца законам.

Артыкул 52. Кожны, хто знаходзіцца на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь, абавязаны выконваць яе Канстытуцыю, законы і паважаць нацыянальныя традыцыі.

Артыкул 53. Кожны абавязаны паважаць годнасць, правы, свабоды, законныя інтарэсы іншых асоб.

Артыкул 54. Кожны абавязаны берагчы гісторыка-культурную спадчыну і іншыя культурныя каштоўнасці.

Артыкул 55. Ахова прыроднага асяроддзя —абавязак кожнага.

Артыкул 56. Грамадзяне Рэспублікі Беларусь — абавязаны прымаць удзел у фінансаванні дзяржаўных расходаў шляхам выплаты дзяржаўных падаткаў, пошлін і іншых плацяжоў.

Артыкул 57. Абарона Рэспублікі Беларусь абавязак і свяшчэнны доўг грамадзяніна Рэспублікі Беларусь. Парадак праходжання вайсковай службы, падставы і ўмовы вызвалення ад вайсковай службы ці замена яе альтэрнатыўнай вызначаюцца законам.

Артыкул 58. Ніхто не можа быць прымушаны да выканання абавязкаў, якія не прадугледжаны Канстытуцыяй Рэспублікі Беларусь і яе законамі, ці да адмаўлення ад сваіх правоў.

Артыкул 59. Дзяржава абавязана прымаць усе даступныя ёй меры дзеля стварэння ўнутранага і міжнароднага парадку, неабходнага для поўнага ажыццяўлення правоў і свабод грамадзян Рэспублікі Беларусь, прадугледжаных Канстытуцыяй.

Артыкул 60. Дзяржаўныя органы, службовыя і іншыя асобы, якім даверана выкананне дзяржаўных функцый, абавязаны ў межах сваёй кампетэнцыі прымаць неабходныя меры для ажыццяўлення і абароны правоў і свабод асобы. Гэтыя органы і асобы нясуць адказнасць за дзеянні, якія парушаюць правы і свабоды асобы.

Артыкул 61. Кожнаму гарантуецца абарона яго правоў і свабод кампетэнтным, незалежным і непрадузятым судом у вызначаныя законам тэрміны. З мэтай абароны правоў, свабод, гонару і годнасці грамадзяне маюць права спагнаць у судовым парадку як маёмасную шкоду, так і матэрыяльнае кампенсаванне маральнай шкоды.

Артыкул 62. Кожны мае права на юрыдычную дапамогу для ажыццяўлення і абароны правоў і свабод, у тым ліку права карыстацца ў любы момант дапамогай адвакатаў і іншых сваіх прадстаўнікоў у судзе, іншых дзяржаўных органах, органах мясцовага кіравання, на прадпрыемствах, ва ўстановах, у арганізацыях, грамадскіх аб'яднаннях і ў адносінах са службовымі асобамі і грамадзянамі. У выпадках, прадугледжаных законам, юрыдычная дапамога аказваецца за кошт дзяржаўных сродкаў. Процідзеянне аказанню прававой дапамогі ў Рэспубліцы Беларусь забараняецца.

Артыкул 63. Ажыццяўленне прадугледжаных гэтай Канстытуцыяй правоў і свабод асобы можа быць прыпынена толькі ва ўмовах надзвычайнага або ваеннага становішча ў парадку і межах, вызначаных Канстытуцыяй і законам. Пры ажыццяўленні асобых мер у перыяд надзвычайнага становішча не могуць абмяжоўвацца правы, прадугледжаныя ў артыкуле 24, частцы трэцяй артыкула 25, артыкулах 26, 31 Канстытуцыі.

Раздзел III. Выбарчая сістэма. Рэферэндум

Глава 1. Выбарчая сістэма

Артыкул 64. Выбары дэпутатаў і іншых асоб, якія выбіраюцца на дзяржаўныя пасады народам, з'яўляюцца ўсеагульнымі: права выбіраць маюць грамадзяне Рэспублікі Беларусь, якія дасягнулі 18 гадоў. У выбарах не ўдзельнічаюць грамадзяне, прызнаныя судом недзеяздольнымі, асобы, якія ўтрымліваюцца па прыгавору суда ў месцах пазбаўлення волі. У галасаванні не прымаюць удзелу асобы, у адносінах да якіх у парадку, устаноўленым крымінальна-працэсуальным заканадаўствам, выбрана мера стрымання — утрыманне пад вартай. Любое прамое або ўскоснае абмежаванне выбарчых правоў грамадзян у іншых выпадках з'яўляецца недапушчальным і караецца згодна з законам.

Артыкул 65. Узроставы цэнз дэпутатаў і іншых асоб, якія выбіраюцца на дзяржаўныя пасады, вызначаецца адпаведнымі законамі, калі іншае не прадугледжана Канстытуцыяй.

Артыкул 66. Выбары з'яўляюцца свабоднымі: выбаршчык асабіста вырашае, ці ўдзельнічаць яму ў выбарах і за каго галасаваць. Падрыхтоўка і правядзенне выбараў праводзяцца адкрыта і галосна.

Артыкул 67. Выбары з'яўляюцца роўнымі: выбаршчыкі маюць роўную колькасць галасоў. Колькасць выбаршчыкаў у кожнай выбарчай акрузе павінна быць прыкладна роўнай. Кандыдаты, якія выбіраюцца на дзяржаўныя пасады народам, удзельнічаюць у выбарах на роўных падставах.

Артыкул 68. Выбары з'яўляюцца прамымі: дэпутаты выбіраюцца грамадзянамі непасрэдна.

Артыкул 69. Галасаванне на выбарах з'яўляецца тайным: кантроль за волевыяўленнем выбаршчыкаў у ходзе галасавання забараняецца.

Артыкул 70. Права вылучэння кандыдатаў у дэпутаты належыць грамадскім аб'яднанням, працоўным калектывам і грамадзянам у адпаведнасці з законам.

Артыкул 71. Расходы на падрыхтоўку і правядзенне выбараў ажыццяўляюцца за кошт дзяржавы ў межах выдзеленых на гэтыя мэты сродкаў.

Артыкул 72. Правядзенне выбараў забяспечваюць выбарчыя камісіі. Парадак правядзення выбараў вызначаецца законамі Рэспублікі Беларусь. Выбары не праводзяцца ў перыяд надзвычайнага або ваеннага становішча.

Глава 2. Рэферэндум (народнае галасаванне)

Артыкул 73. Для вырашэння важнейшых пытанняў дзяржаўнага і грамадскага жыцця могуць праводзіцца рэспубліканскія і мясцовыя рэферэндумы.

Артыкул 74. Рэспубліканскія рэферэндумы назначаюцца Вярхоўным Саветам Рэспублікі Беларусь па прапанове Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь або не менш як 450 тысяч грамадзян, якія валодаюць выбарчым правам. Вярхоўны Савет не пазней чым за 30 дзён пасля ўнясення на яго разгляд у адпаведнасці з законам прапаноў Прэзідэнта або грамадзян аб правядзенні рэферэндуму абавязаны назначыць дату правядзення рэспубліканскага рэферэндуму. Пытанне аб правядзенні рэспубліканскага рэферэндуму можа быць разгледжана Вярхоўным Саветам таксама па ініцыятыве не менш як 70 дэпутатаў Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь.

Артыкул 75. Мясцовыя рэферэндумы назначаюцца адпаведнымі мясцовымі прадстаўнічымі органамі па сваёй ініцыятыве або па прапанове не менш дзесяці працэнтаў грамадзян, якія валодаюць выбарчым правам і пражываюць на адпаведнай тэрыторыі.

Артыкул 76. Рэферэндумы праводзяцца шляхам усеагульнага, свабоднага, роўнага і тайнага галасавання. У рэферэндумах удзельнічаюць грамадзяне Рэспублікі Беларусь, якія валодаюць выбарчым правам.

Артыкул 77. Рашэнні, прынятыя рэферэндумам, могуць быць адменены або зменены толькі шляхам рэферэндуму, калі іншае не будзе вызначана рэферэндумам.

Артыкул 78. Парадак правядзення рэспубліканскіх і мясцовых рэферэндумаў, а таксама пералік пытанняў, якія не могуць быць вынесены на рэферэндум, вызначаюцца законам Рэспублікі Беларусь.

Раздзел IV. Заканадаўчая, выканаўчая і судовая ўлада

Глава 3. Вярхоўны Савет Рэспублікі Беларусь

Артыкул 79. Вярхоўны Савет Рэспублікі Беларусь з'яўляецца найвышэйшым прадстаўнічым пастаянна дзеючым і адзіным заканадаўчым органам дзяржаўнай улады Рэспублікі Беларусь.

Артыкул 80. Вярхоўны Савет складаецца з 260 дэпутатаў, якія выбіраюцца грамадзянамі Рэспублікі Беларусь. Дэпутатам Вярхоўнага Савета можа быць любы грамадзянін Рэспублікі Беларусь, які валодае выбарчым правам і дасягнуў 21 года.

Артыкул 81. Тэрмін паўнамоцтваў Вярхоўнага Савета — пяць гадоў. Паўнамоцтвы Вярхоўнага Савета могуць быць датэрмінова спынены па пастанове Вярхоўнага Савета, прынятай большасцю не менш як дзве трэці ад выбраных дэпутатаў. Выбары новага складу Вярхоўнага Савета назначаюцца не пазней чым за тры месяцы да заканчэння паўнамоцтваў Вярхоўнага Савета.

Артыкул 82. Першае пасяджэнне Вярхоўнага Савета склікаецца Цэнтральнай камісіяй Рэспублікі Беларусь па выбарах і правядзенню рэспубліканскіх рэферэндумаў не пазней чым праз 30 дзён пасля выбараў.

Артыкул 83. Вярхоўны Савет Рэспублікі Беларусь: 1) назначае рэспубліканскія рэферэндумы; 2) прымае і змяняе Канстытуцыю; 3) прымае законы і пастановы і ажыццяўляе кантроль за іх выкананнем; 4) дае тлумачэнне Канстытуцыі і законаў; 5) назначае чарговыя выбары дэпутатаў Вярхоўнага Савета і мясцовых Саветаў дэпутатаў; выбары Прэзідэнта; 6) утварае Цэнтральную камісію па выбарах і правядзенню рэспубліканскіх рэферэндумаў; 7) выбірае Канстытуцыйны Суд Рэспублікі Беларусь, Вярхоўны Суд Рэспублікі Беларусь, Вышэйшы Гаспадарчы Суд Рэспублікі Беларусь, Генеральнага пракурора Рэспублікі Беларусь, Старшыню і Савет Кантрольнай палаты Рэспублікі Беларусь, Старшыню і членаў Праўлення Нацыянальнага банка Рэспублікі Беларусь; 8) вызначае парадак вырашэння пытанняў адміністрацыйна-тэрытарыяльнага ўладкавання дзяржавы; 9) вызначае асноўныя напрамкі ўнутранай і знешняй палітыкі Рэспублікі Беларусь; 10) зацвярджае рэспубліканскі бюджэт, справаздачу аб яго выкананні, нарматывы адлічэнняў ад агульнадзяржаўных падаткаў і даходаў у мясцовыя бюджэты; 11) устанаўлівае рэспубліканскія падаткі і зборы, ажыццяўляе кантроль за грашовай эмісіяй; 12) ратыфікуе і дэнансуе міжнародныя дагаворы Рэспублікі Беларусь; 13) прымае рашэнні аб амністыі; 14) вызначае ваенную дактрыну; 15) аб'яўляе вайну і заключае мір; 16) устанаўлівае дзяржаўныя ўзнагароды, класныя чыны і званні Рэспублікі Беларусь; 17) прымае пастановы аб роспуску мясцовых Саветаў дэпутатаў і назначае новыя выбары ў выпадку сістэматычнага або грубага парушэння імі патрабаванняў заканадаўства; 18) адмяняе распараджэнні Старшыні Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь у выпадках, калі яны супярэчаць законам і пастановам Вярхоўнага Савета. Вярхоўны Савет можа вырашаць іншыя пытанні ў адпаведнасці з Канстытуцыяй.

Артыкул 84. Галасаванне на пасяджэннях Вярхоўнага Савета ажыццяўляецца дэпутатамі асабіста. Законы і пастановы Вярхоўнага Савета лічацца прынятымі пры ўмове, што за іх прагаласавала большасць выбраных дэпутатаў, калі іншае не прадугледжана Канстытуцыяй. Прынятыя законы ў дзесяцідзённы тэрмін з дня прыняцця накіроўваюцца на подпіс Прэзідэнту.

Артыкул 85. Вярхоўны Савет выбірае з ліку дэпутатаў Вярхоўнага Савета Старшыню Вярхоўнага Савета, Першага намесніка Старшыні Вярхоўнага Савета і намеснікаў Старшыні Вярхоўнага Савета.

Артыкул 86. Старшыня Вярхоўнага Савета выбіраецца тайным галасаваннем. Ён падсправаздачны Вярхоўнаму Савету.

Артыкул 87. Старшыня Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь: 1) ажыццяўляе агульнае кіраўніцтва падрыхтоўкай пытанняў, якія падлягаюць разгляду Вярхоўным Саветам; 2) вядзе пасяджэнні Вярхоўнага Савета; 3) прадстаўляе Вярхоўны Савет у адносінах з органамі і арганізацыямі ўнутры краіны і за мяжой; 4) падпісвае пастановы, прынятыя Вярхоўным Саветам; 5) прадстаўляе Вярхоўнаму Савету кандыдатуры для выбрання на пасады Першага намесніка і намеснікаў Старшыні Вярхоўнага Савета, Генеральнага пракурора, Старшыні Кантрольнай палаты; 6) кіруе работай апарату Вярхоўнага Савета. Старшыня Вярхоўнага Савета выдае распараджэнні. Першы намеснік і намеснікі Старшыні Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь выконваюць па даручэнню Старшыні Вярхоўнага Савета асобныя яго абавязкі і замяшчаюць Старшыню Вярхоўнага Савета ў выпадку яго адсутнасці або немагчымасці ажыццяўлення ім сваіх абавязкаў.

Артыкул 88. Вярхоўны Савет выбірае з ліку дэпутатаў пастаянныя камісіі і іншыя органы для вядзення законапраектнай работы, папярэдняга разгляду і падрыхтоўкі пытанняў, якія адносяцца да ведання Вярхоўнага Савета, ажыццяўлення кантролю за выкананнем законаў. У выпадку неабходнасці Вярхоўны Савет можа ствараць следчыя, рэвізійныя і іншыя часовыя камісіі.

Артыкул 89. Для арганізацыі работы Вярхоўнага Савета ствараецца Прэзідыум Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь. У склад Прэзідыума Вярхоўнага Савета ўваходзяць Старшыня Вярхоўнага Савета, Першы намеснік Старшыні Вярхоўнага Савета, намеснікі Старшыні Вярхоўнага Савета і дэпутаты ў парадку, прадугледжаным Рэгламентам Вярхоўнага Савета. Прэзідыум Вярхоўнага Савета ўзначальвае Старшыня Вярхоўнага Савета.

(Заканчэнне на 4-й стар.)

КАНСТЫТУЦЫЯ Рэспублікі Беларусь

(Заканчэнне. Пачатак на 3-й стар.)

Артыкул 90. Права заканадаўчай ініцыятывы ў Вярхоўным Савеце Рэспублікі Беларусь належыць дэпутатам Вярхоўнага Савета, пастаянным камісіям Вярхоўнага Савета, Прэзідэнту, Вярхоўнаму Суду, Вышэйшаму Гаспадарчаму Суду, Генеральнаму пракурору, Кантрольнай палаце, Нацыянальнаму банку, а таксама грамадзянам, якія валодаюць выбарчым правам, у колькасці не менш як 50 тысяч чалавек.

Артыкул 91. Паўнамоцтвы Вярхоўнага Савета захоўваюцца да адкрыцця першага пасяджэння Вярхоўнага Савета новага склікання.

Артыкул 92. Дэпутат Вярхоўнага Савета ажыццяўляе свае паўнамоцтвы ў Вярхоўным Савеце на прафесійнай аснове або па яго жаданню не парываючы з вытворчай або службовай дзейнасцю. Дэпутатамі Вярхоўнага Савета не могуць быць Прэзідэнт, члены Кабінета Міністраў, суддзі, а таксама іншыя асобы, якія назначаюцца на пасаду Прэзідэнтам або па ўзгадненню з ім.

Артыкул 93. Дэпутат Вярхоўнага Савета не нясе юрыдычнай адказнасці за сваю дзейнасць у Вярхоўным Савеце, якая ажыццяўляецца ў адпаведнасці з Канстытуцыяй як у перыяд выканання дэпутацкіх паўнамоцтваў, так і пасля іх спынення. Дэпутат Вярхоўнага Савета не можа быць прыцягнуты да крымінальнай адказнасці, арыштаваны, іншым чынам пазбаўлены асабістай свабоды без згоды Вярхоўнага Савета, акрамя выпадкаў затрымання на месцы ўчынення злачынства. Крымінальная справа супраць дэпутата Вярхоўнага Савета можа быць узбуджана Генеральным пракурорам са згоды Вярхоўнага Савета, а ў перыяд паміж сесіямі са згоды Прэзідыума Вярхоўнага Савета.

Артыкул 94. Парадак дзейнасці Вярхоўнага Савета, яго органаў і дэпутатаў вызначаецца Рэгламентам Вярхоўнага Савета, які прымаецца Вярхоўным Саветам і падпісваецца яго Старшынёй, а таксама іншымі заканадаўчымі актамі Рэспублікі Беларусь.

Глава 4. Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь

Артыкул 95. Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь з'яўляецца кіраўніком дзяржавы і выканаўчай улады.

Артыкул 96. Прэзідэнтам можа быць выбраны грамадзянін Рэспублікі Беларусь не маладзейшы за 35 гадоў, які валодае выбарчым правам і пражывае ў Рэспубліцы Беларусь не менш дзесяці гадоў.

Артыкул 97. Прэзідэнт выбіраецца непасрэдна народам Рэспублікі Беларусь. Тэрмін паўнамоцтваў Прэзідэнта пяць гадоў. Адна і тая ж асоба можа быць Прэзідэнтам не больш двух тэрмінаў. Кандыдаты на пасаду Прэзідэнта вылучаюцца не менш чым 70 дэпутатамі Вярхоўнага Савета, грамадзянамі Рэспублікі Беларусь пры наяўнасці не менш як 100 тысяч подпісаў выбаршчыкаў. Выбары Прэзідэнта назначаюцца Вярхоўным Саветам не пазней чым за пяць месяцаў і праводзяцца не пазней чым за два месяцы да сканчэння тэрміну паўнамоцтваў папярэдняга Прэзідэнта. Калі пасада Прэзідэнта аказалася вакантнай, выбары праводзяцца не раней чым праз 30 дзён і не пазней чым праз 70 дзён з дня адкрыцця вакансіі.

Артыкул 98. Лічыцца, што выбары адбыліся, калі ў галасаванні прынялі ўдзел больш паловы грамадзян Рэспублікі Беларусь, уключаных у спіс выбаршчыкаў. Прэзідэнт лічыцца выбраным, калі за яго прагаласавала больш як палова грамадзян Рэспублікі Беларусь, якія прынялі ўдзел у галасаванні. Калі ні адзін з кандыдатаў не набраў неабходнай колькасці галасоў, то ў двухтыднёвы тэрмін праводзіцца другі тур галасавання па двух кандыдатах, якія атрымалі найбольшую колькасць галасоў выбаршчыкаў. Выбраным лічыцца кандыдат у Прэзідэнты, які атрымаў пры паўторным галасаванні больш паловы галасоў выбаршчыкаў, што прынялі ўдзел у галасаванні. Парадак правядзення выбараў Прэзідэнта вызначаецца законам Рэспублікі Беларусь.

Артыкул 99. Прэзідэнт заступае на пасаду пасля прынясення Прысягі наступнага зместу: "Заступаючы на пасаду Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, урачыста клянуся служыць народу Рэспублікі Беларусь, выконваць Канстытуцыю і законы Рэспублікі Беларусь, добрасумленна выконваць ускладзеныя на мяне высокія абавязкі". Прысяга прыносіцца ва ўрачыстай абстаноўцы на спецыяльным пасяджэнні Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь не пазней двух месяцаў з дня выбрання Прэзідэнта. З моманту прынясення Прысягі нававыбраным Прэзідэнтам паўнамоцтвы папярэдняга Прэзідэнта спыняюцца.

Артыкул 100. Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь: 1) прымае меры па ахове суверэнітэту, нацыянальнай бяспекі і тэрытарыяльнай цэласнасці Рэспублікі Беларусь, забеспячэнню палітычнай і эканамічнай стабільнасці, захоўванню правоў і свабод грамадзян; 2) кіруе сістэмай органаў выканаўчай улады і забяспечвае іх узаемадзеянне з прадстаўнічымі органамі; 3) стварае і скасоўвае міністэрствы, дзяржаўныя камітэты і іншыя цэнтральныя органы кіравання Рэспублікі Беларусь; 4) са згоды Вярхоўнага Савета назначае і вызваляе ад пасады Прэм'ер-міністра, яго намеснікаў, міністраў замежных спраў, фінансаў, абароны, унутраных спраў, Старшыню Камітэта дзяржаўнай бяспекі; назначае і вызваляе ад пасады іншых членаў Кабінета Міністраў; прымае адстаўку ўказаных у гэтым пункце асоб; 5) прадстаўляе Вярхоўнаму Савету кандыдатуры для выбрання на пасады Старшыні Канстытуцыйнага Суда, Старшыні Вярхоўнага Суда, Старшыні Вышэйшага Гаспадарчага Суда, Старшыні Праўлення Нацыянальнага банка; 6) штогод прадстаўляе Вярхоўнаму Савету даклады аб становішчы дзяржавы, па ўласнай ініцыятыве або па прапанове Вярхоўнага Савета інфармуе Вярхоўны Савет Рэспублікі Беларусь аб рэалізацыі ўнутранай і знешняй палітыкі Рэспублікі Беларусь; 7) звяртаецца з пасланнямі да народа Рэспублікі Беларусь і Вярхоўнага Савета; 8) паведамляе Вярхоўнаму Савету аб Праграме дзейнасці Кабінета Міністраў; 9) мае права ўдзельнічаць у рабоце Вярхоўнага Савета і яго органаў, выступаць перад імі ў любы час з прамовай або паведамленнем; 10) назначае суддзяў Рэспублікі Беларусь, акрамя тых, выбранне якіх аднесена да кампетэнцыі Вярхоўнага Савета; 11) назначае іншых службовых асоб, пасады якіх вызначаны ў адпаведнасці з законам, калі іншае не прадугледжана Канстытуцыяй; 12) вырашае пытанні аб прыёме ў грамадзянства Рэспублікі Беларусь, яго спыненні і прадастаўленні прытулку; 13) узнагароджвае дзяржаўнымі ўзнагародамі, прысвойвае класныя чыны і званні; 14) ажыццяўляе памілаванне асуджаных грамадзян; 15) прадстаўляе дзяржаву ў адносінах з іншымі краінамі і міжнароднымі арганізацыямі; 16) вядзе перагаворы і падпісвае міжнародныя дагаворы, назначае і адклікае дыпламатычных прадстаўнікоў Рэспублікі Беларусь у замежных дзяржавах і пры міжнародных арганізацыях; 17) прымае даверчыя і адзыўныя граматы акрэдытаваных пры ім дыпламатычных прадстаўнікоў замежных дзяржаў; 18) у выпадку стыхійнага бедства, катастрофы, а таксама беспарадкаў, што суправаджаюцца гвалтам ці пагрозай гвалту з боку групы асоб і арганізацый, у выніку якіх узнікае небяспека жыццю і здароўю людзей, тэрытарыяльнай цэласнасці і існаванню дзяржавы, уводзіць на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь або ў асобных яе мясцовасцях надзвычайнае становішча з унясеннем у трохдзённы тэрмін прынятага рашэння на зацвярджэнне Вярхоўнага Савета; 19) у выпадках, прадугледжаных законам, мае права адкласці правядзенне забастоўкі або прыпыніць яе не больш чым на двухмесячны тэрмін; 20) падпісвае законы, мае права не пазней чым у дзесяцідзённы тэрмін з дня атрымання закона вярнуць яго са сваімі пярэчаннямі ў Вярхоўны Савет для паўторнага абмеркавання і галасавання. Калі Вярхоўны Савет большасцю не менш як дзве трэці ад выбраных дэпутатаў пацвердзіць раней прынятае ім рашэнне, Прэзідэнт абавязаны падпісаць закон у трохдзённы тэрмін; нявернуты ва ўказаны тэрмін закон лічыцца падпісаным; 21) мае права адмяняць акты падведамных яму органаў выканаўчай улады; 22) прыпыняе рашэнні мясцовых Саветаў дэпутатаў у выпадку неадпаведнасці іх закону; 23) узначальвае Савет Бяспекі Рэспублікі Беларусь; 24) з'яўляецца Галоўнакамандуючым Узброенымі Сіламі Рэспублікі Беларусь; 25) уводзіць на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь у выпадку ваеннай пагрозы або нападу ваеннае становішча, абвяшчае поўную або частковую мабілізацыю; 26) ажыццяўляе іншыя паўнамоцтвы, ускладзеныя на яго Канстытуцыяй і законамі. Прэзідэнт не мае права дэлегаваць якім-небудзь органам ці службовым асобам свае паўнамоцтвы як кіраўніка дзяржавы.

Артыкул 101. Прэзідэнт выдае ў межах сваіх паўнамоцтваў указы і распараджэнні, арганізуе і кантралюе іх выкананне.

Артыкул 102. Прэзідэнт не можа займаць іншыя пасады, атрымліваць апрача заработнай платы грашовыя ўзнагароджанні, за выключэннем ганарараў за творы навукі, літаратуры і мастацтва. Прэзідэнт прыпыняе членства ў палітычных партыях і іншых грамадскіх аб'яднаннях, якія дамагаюцца палітычных мэт, на ўвесь тэрмін паўнамоцтваў.

Артыкул 103. Прэзідэнт можа ў любы час падаць у адстаўку. Адстаўка Прэзідэнта прымаецца Вярхоўным Саветам.

Артыкул 104. Прэзідэнт можа быць зняты з пасады ў выпадку парушэння Канстытуцыі або ўчынення ім злачынства, а таксама датэрмінова вызвалены ад пасады пры немагчымасці выканання ім сваіх абавязкаў па стану здароўя пастановай Вярхоўнага Савета, прынятай большасцю не менш як дзве трэці ад выбраных дэпутатаў Вярхоўнага Савета. Пытанне аб зняцці Прэзідэнта можа быць пастаўлена па прапанове не менш як 70 дэпутатаў Вярхоўнага Савета. Заключэнне аб парушэнні Прэзідэнтам Канстытуцыі даецца Канстытуцыйным Судом, аб учыненні злачынства — спецыяльнай камісіяй Вярхоўнага Савета. З моманту вынесення заключэння Канстытуцыйнага Суда аб парушэнні Канстытуцыі ці заключэння спецыяльнай камісіі аб учыненні злачынства Прэзідэнт не можа выконваць свае абавязкі да вынясення Вярхоўным Саветам адпаведнага рашэння. У выпадку зняцця Прэзідэнта ў сувязі з учыненнем злачынства справа па сутнасці абвінавачвання разглядаецца Вярхоўным Судом.

Артыкул 105. У выпадку вакансіі пасады Прэзідэнта або немагчымасці выканання ім сваіх абавязкаў яго паўнамоцтвы да прынясення Прысягі нававыбраным Прэзідэнтам пераходзяць да Старшыні Вярхоўнага Савета. У гэтым выпадку абавязкі Старшыні Вярхоўнага Савета пераходзяць да Першага намесніка Старшыні Вярхоўнага Савета.

Артыкул 106. Для рэалізацыі паўнамоцтваў выканаўчай улады ў галінах эканомікі, знешняй палітыкі, абароны, нацыянальнай бяспекі, аховы грамадскага парадку і іншых сферах дзяржаўнага кіраўніцтва пры Прэзідэнце Рэспублікі Беларусь ствараецца Кабінет Міністраў Рэспублікі Беларусь.

Артыкул 107. Кабінет Міністраў складае свае паўнамоцтвы перад нававыбраным Прэзідэнтам. Члены Кабінета Міністраў назначаюцца і вызваляюцца ад пасады Прэзідэнтам. Прэм'ер-міністр, яго намеснікі, міністры замежных спраў, фінансаў, абароны, унутраных спраў, Старшыня Камітэта дзяржаўнай бяспекі назначаюцца і вызваляюцца ад пасады Прэзідэнтам са згоды Вярхоўнага Савета. Прэм'ер-міністр ажыццяўляе непасрэднае кіраўніцтва дзейнасцю Кабінета Міністраў, падпісвае акты Кабінета Міністраў, якія маюць абавязковую сілу на ўсёй тэрыторыі Рэспублікі Беларусь, выконвае іншыя ўскладзеныя на яго функцыі. Вярхоўны Савет мае права заслухаць справаздачу любога члена Кабінета Міністраў па пытаннях выканання законаў. У выпадку парушэння членам Кабінета Міністраў Канстытуцыі і законаў Вярхоўны Савет мае права паставіць перад Прэзідэнтам пытанне аб датэрміновым вызваленні яго ад пасады.

Артыкул 108. Кампетэнцыя Кабінета Міністраў, парадак яго дзейнасці вызначаюцца на аснове Канстытуцыі Законам аб Кабінеце Міністраў Рэспублікі Беларусь.

Глава 5. Суд

Артыкул 109. Судовая ўлада ў Рэспубліцы Беларусь належыць судам. Судаўладкаванне ў Рэспубліцы Беларусь вызначаецца законам. Утварэнне надзвычайных судоў забараняецца.

Артыкул 110. Суддзі пры ажыццяўленні правасуддзя незалежныя і падпарадкоўваюцца толькі закону. Якое-небудзь умяшанне ў дзейнасць суддзяў па выкананню правасуддзя недапушчальнае і цягне адказнасць па закону.

Артыкул 111. Суддзі не могуць ажыццяўляць прадпрымальніцкую дзейнасць, выконваць іншую аплатную работу, акрамя выкладчыцкай і навукова-даследчай, не звязанай з займаннем штатных пасад. Падставы для выбрання (назначэння) суддзяў на пасады і іх вызвалення прадугледжваюцца законам.

Артыкул 112. Суды ажыццяўляюць правасуддзе на аснове Канстытуцыі, законаў і прынятых у адпаведнасці з імі іншых нарматыўных актаў. Калі пры разглядзе канкрэтнай справы суд прыйдзе да вываду аб неадпаведнасці нарматыўнага акта Канстытуцыі або іншаму закону, ён прымае рашэнне ў адпаведнасці з Канстытуцыяй і законам і ставіць ва ўстаноўленым парадку пытанне аб прызнанні дадзенага нарматыўнага акта неканстытуцыйным.

Артыкул 113. Справы ў судах разглядаюцца калегіяльна, а ў прадугледжаных законам выпадках адзінасобна суддзямі.

Артыкул 114. Разбор спраў ва ўсіх судах адкрыты. Слуханне спраў у закрытым судовым пасяджэнні допускаецца толькі ў выпадках, вызначаных законам, з захаваннем усіх правіл судаводства.

Артыкул 115. Правасуддзе ажыццяўляецца на аснове спаборнасці і роўнасці бакоў у працэсе.

Артыкул 116. Бакі маюць права на абскарджанне рашэнняў, прыгавораў і іншых судовых пастаноў.

Раздзел V. Мясцовае кіраванне і самакіраванне

Артыкул 117. Мясцовае кіраванне і самакіраванне ажыццяўляецца грамадзянамі праз мясцовыя Саветы дэпутатаў, выканаўчыя і распарадчыя органы, органы тэрытарыяльнага грамадскага самакіравання, мясцовыя рэферэндумы, сходы і іншыя формы прамога ўдзелу ў дзяржаўных і грамадскіх справах.

Артыкул 118. Мясцовыя Саветы дэпутатаў выбіраюцца грамадзянамі адпаведных адміністрацыйна-тэрытарыяльных адзінак тэрмінам на чатыры гады.

Артыкул 119. Мясцовыя Саветы дэпутатаў, выканаўчыя і распарадчыя органы ў межах кампетэнцыі вырашаюць пытанні мясцовага значэння зыходзячы з агульнадзяржаўных інтарэсаў і інтарэсаў насельніцтва, якое пражывае на адпаведнай тэрыторыі, выконваюць рашэнні вышэйстаячых дзяржаўных органаў.

Артыкул 120. Да выключнай кампетэнцыі мясцовых Саветаў дэпутатаў належыць: зацвярджэнне праграм эканамічнага і сацыяльнага развіцця, мясцовых бюджэтаў і справаздач аб іх выкананні; устанаўленне ў адпаведнасці з законам мясцовых падаткаў і збораў; вызначэнне ў межах, устаноўленых законам, парадку кіравання і распараджэння камунальнай уласнасцю; назначэнне мясцовых рэферэндумаў.

Артыкул 121. Мясцовыя Саветы дэпутатаў, выканаўчыя і распарадчыя органы на падставе дзеючага заканадаўства прымаюць рашэнні, якія маюць абавязковую сілу на адпаведнай тэрыторыі.

Артыкул 122. Рашэнні мясцовых Саветаў дэпутатаў, якія не адпавядаюць заканадаўству, адмяняюцца вышэйстаячымі Саветамі дэпутатаў. Рашэнні мясцовых выканаўчых і распарадчых органаў, якія не адпавядаюць заканадаўству, адмяняюцца адпаведнымі Саветамі дэпутатаў, вышэйстаячымі выканаўчымі і распарадчымі органамі, а таксама Прэзідэнтам Рэспублікі Беларусь. Рашэнні мясцовых Саветаў дэпутатаў, іх выканаўчых і распарадчых органаў, якія абмяжоўваюць ці парушаюць правы, свабоды і законныя інтарэсы грамадзян, а таксама ў іншых прадугледжаных заканадаўствам выпадках могуць быць абскарджаны ў суд.

Артыкул 123. У выпадку сістэматычнага або грубага парушэння мясцовым Саветам дэпутатаў патрабаванняў заканадаўства ён можа быць распушчаны Вярхоўным Саветам. Іншыя падставы датэрміновага спынення паўнамоцтваў мясцовых Саветаў дэпутатаў вызначаюцца законам.

Артыкул 124. Кампетэнцыя, парадак стварэння і дзейнасці органаў мясцовага кіравання і самакіравання вызначаюцца законам.

Раздзел VI. Дзяржаўны кантроль і нагляд

Глава 6. Канстытуцыйны Суд Рэспублікі Беларусь

Артыкул 125. Кантроль за канстытуцыйнасцю нарматыўных актаў у дзяржаве ажыццяўляецца Канстытуцыйным Судом Рэспублікі Беларусь.

Артыкул 126. Канстытуцыйны Суд Рэспублікі Беларусь выбіраецца Вярхоўным Саветам Рэспублікі Беларусь з кваліфікаваных спецыялістаў у галіне права ў колькасці 11 суддзяў. Тэрмін паўнамоцтваў членаў Канстытуцыйнага Суда — 11 гадоў. Гранічны ўзрост членаў Канстытуцыйнага Суда 60 гадоў. Асобы, выбраныя ў Канстытуцыйны Суд, не могуць ажыццяўляць прадпрымальніцкую дзейнасць, выконваць іншую аплатную работу, акрамя выкладчыцкай і навукова-даследчай работы, не звязанай з займаннем штатных пасад. Асобы, выбраныя ў Канстытуцыйны Суд, маюць права ў любы час падаць у адстаўку. Прамое або ўскоснае ўздзеянне на Канстытуцыйны Суд або яго членаў, звязанае з дзейнасцю па ажыццяўленню канстытуцыйнага кантролю, недапушчальнае і цягне адказнасць па закону.

Артыкул 127. Канстытуцыйны Суд па прапановах Прэзідэнта, Старшыні Вярхоўнага Савета, пастаянных камісій Вярхоўнага Савета, не менш як 70 дэпутатаў Вярхоўнага Савета, Вярхоўнага Суда, Вышэйшага Гаспадарчага Суда, Генеральнага пракурора дае заключэнні: аб адпаведнасці законаў, міжнародных дагаворных і іншых абавязацельстваў Рэспублікі Беларусь Канстытуцыі, міжнародна-прававым актам, ратыфікаваным Рэспублікай Беларусь; аб адпаведнасці прававых актаў міждзяржаўных утварэнняў, у якія ўваходзіць Рэспубліка Беларусь, указаў Прэзідэнта, пастаноў Кабінета Міністраў, а таксама актаў Вярхоўнага Суда, Вышэйшага Гаспадарчага Суда, Генеральнага пракурора, якія маюць нарматыўны характар, Канстытуцыі, законам і міжнародна-прававым актам, ратыфікаваным Рэспублікай Беларусь. Канстытуцыйны Суд мае права паводле свайго меркавання разгледзець пытанне аб адпаведнасці нарматыўных актаў любога дзяржаўнага органа, грамадскага аб'яднання Канстытуцыі і законам, міжнародна-прававым актам, ратыфікаваным Рэспублікай Беларусь.

Артыкул 128. Нарматыўныя акты, міжнародныя дагаворныя або іншыя абавязацельствы, прызнаныя Канстытуцыйным Судом неканстытуцыйнымі з прычыны парушэння імі правоў і свабод чалавека, лічацца не маючымі юрыдычнай сілы ў цэлым ці ў пэўнай іх частцы з моманту прыняцця адпаведнага акта. Іншыя нарматыўныя акты дзяржаўных органаў і грамадскіх аб'яднанняў, міжнародныя дагаворныя або іншыя абавязацельствы, прызнаныя Канстытуцыйным Судом неадпаведнымі Канстытуцыі, законам або міжнародна-прававым актам, ратыфікаваным Рэспублікай Беларусь, лічацца страціўшымі сілу ў цэлым або ў пэўнай іх частцы з моманту, які вызначаецца Канстытуцыйным Судом. Нарматыўна-прававыя акты міждзяржаўных утварэнняў, у якія ўваходзіць Рэспубліка Беларусь, прызнаныя Канстытуцыйным Судом неадпаведнымі Канстытуцыі, законам або міжнародна-прававым актам, лічацца нядзеючымі на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь у цэлым або ў пэўнай іх частцы з моманту, які вызначаецца Канстытуцыйным Судом. Канстытуцыйны Суд выносіць рашэнні простай большасцю галасоў ад поўнага складу суддзяў.

Артыкул 129. Заключэнні Канстытуцыйнага Суда з'яўляюцца канчатковымі, абскарджанню і апратэставанню не падлягаюць.

Артыкул 130. Канстытуцыйны Суд мае права ўносіць прапановы ў Вярхоўны Савет аб неабходнасці змяненняў і дапаўненняў Канстытуцыі, а таксама аб прыняцці і змяненні законаў. Такія прапановы падлягаюць абавязковаму разгляду Вярхоўным Саветам.

Артыкул 131. Асобы, выбраныя ў Канстытуцыйны Суд, не могуць быць прыцягнуты да крымінальнай адказнасці, арыштаваны, іншым спосабам пазбаўлены асабістай свабоды без згоды Вярхоўнага Савета, акрамя выпадкаў затрымання на месцы ўчынення злачынства. Крымінальная справа супраць члена Канстытуцыйнага Суда можа быць узбуджана Генеральным пракурорам са згоды Вярхоўнага Савета.

Артыкул 132. Кампетэнцыя, арганізацыя і парадак дзейнасці Канстытуцыйнага Суда вызначаюцца законам.

Глава 7. Пракуратура

Артыкул 133. Нагляд за дакладным і аднастайным выкананнем законаў міністэрствамі і іншымі падведамнымі Кабінету Міністраў органамі, мясцовымі прадстаўнічымі і выканаўчымі органамі, прадпрыемствамі, арганізацыямі і ўстановамі, грамадскімі аб'яднаннямі, службовымі асобамі і грамадзянамі ўскладаецца на Генеральнага пракурора Рэспублікі Беларусь і падначаленых яму пракурораў. Пракуратура ажыццяўляе нагляд за выкананнем законаў пры расследаванні злачынстваў, адпаведнасцю закону судовых рашэнняў па грамадзянскіх, крымінальных справах і справах аб адміністрацыйных правапарушэннях, у выпадках, прадугледжаных законам, праводзіць папярэдняе следства, падтрымлівае дзяржаўнае абвінавачванне ў судах.

Артыкул 134. Адзіную і цэнтралізаваную сістэму органаў пракуратуры ўзначальвае Генеральны пракурор, які выбіраецца Вярхоўным Саветам. Ніжэйстаячыя пракуроры назначаюцца Генеральным пракурорам.

Артыкул 135. Генеральны пракурор і ніжэйстаячыя пракуроры незалежныя ў ажыццяўленні сваіх паўнамоцтваў і кіруюцца толькі законам. У сваёй дзейнасці Генеральны пракурор падсправаздачны Вярхоўнаму Савету.

Артыкул 136. Кампетэнцыя, арганізацыя і парадак дзейнасці органаў пракуратуры вызначаюцца законам.

Глава 8. Кантрольная палата Рэспублікі Беларусь

Артыкул 137. Кантроль за выкананнем рэспубліканскага бюджэту, выкарыстаннем дзяржаўнай уласнасці, выкананнем актаў Вярхоўнага Савета, якія рэгулююць адносіны дзяржаўнай уласнасці, гаспадарчыя, фінансавыя і падатковыя адносіны, ажыццяўляе Кантрольная палата.

Артыкул 138. Кантрольная палата ўтвараецца Вярхоўным Саветам, дзейнічае пад яго кіраўніцтвам і падсправаздачная яму.

Артыкул 139. Старшыня Кантрольнай палаты выбіраецца Вярхоўным Саветам тэрмінам на пяць гадоў.

Артыкул 140. Кампетэнцыя, арганізацыя і парадак дзейнасці Кантрольнай палаты вызначаюцца законам.

Раздзел VII. Фінансава-крэдытная сістэма Рэспублікі Беларусь

Артыкул 141. Фінансава-крэдытная сістэма Рэспублікі Беларусь уключае бюджэтную сістэму, банкаўскую сістэму, а таксама фінансавыя сродкі пазабюджэтных фондаў, прадпрыемстваў, устаноў, арганізацый і грамадзян. На тэрыторыі Рэспублікі Беларусь праводзіцца адзіная бюджэтна-фінансавая, падатковая, грашова-крэдытная, валютная палітыка.

Артыкул 142. Бюджэтная сістэма Рэспублікі Беларусь уключае рэспубліканскі і мясцовыя бюджэты. Даходы бюджэту фарміруюцца за кошт падаткаў, якія вызначаюцца законам, іншых абавязковых плацяжоў, а таксама іншых паступленняў. Агульнадзяржаўныя расходы ажыццяўляюцца за кошт рэспубліканскага бюджэту ў адпаведнасці з яго расходнай часткай. У адпаведнасці з законам у Рэспубліцы Беларусь могуць стварацца пазабюджэтныя фонды.

Артыкул 143. Парадак складання, зацвярджэння і выканання бюджэтаў і дзяржаўных пазабюджэтных фондаў вызначаецца законам.

Артыкул 144. Справаздача аб выкананні рэспубліканскага бюджэту прадстаўляецца на разгляд Вярхоўнага Савета не пазней пяці месяцаў з дня заканчэння справаздачнага фінансавага года. Справаздачы аб выкананні мясцовых бюджэтаў падаюцца на разгляд адпаведных Саветаў дэпутатаў у вызначаны заканадаўствам тэрмін. Справаздачы аб выкананні рэспубліканскага і мясцовых бюджэтаў публікуюцца.

Артыкул 145. Банкаўская сістэма Рэспублікі Беларусь складаецца з Нацыянальнага банка Рэспублікі Беларусь і іншых банкаў. Нацыянальны банк рэгулюе крэдытныя адносіны, грашовае абарачэнне, вызначае парадак разлікаў і валодае выключным правам эмісіі грошай.

Раздзел VIII. Дзеянне Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь і парадак яе змянення

Артыкул 146. Канстытуцыя валодае найвышэйшай юрыдычнай сілай. Законы і іншыя акты дзяржаўных органаў выдаюцца на падставе і ў адпаведнасці з Канстытуцыяй Рэспублікі Беларусь. У выпадку разыходжання закона з Канстытуцыяй дзейнічае Канстытуцыя, а ў выпадку разыходжання іншага нарматыўнага акта з законам дзейнічае закон.

Артыкул 147. Пытанне аб змяненні і дапаўненні Канстытуцыі разглядаецца Вярхоўным Саветам па ініцыятыве не менш як 150 тысяч грамадзян Рэспублікі Беларусь, якія валодаюць выбарчым правам, не менш як 40 дэпутатаў Вярхоўнага Савета, Прэзідэнта, Канстытуцыйнага Суда.

Артыкул 148. Закон аб змяненні і дапаўненні Канстытуцыі можа быць прыняты пасля двух абмеркаванняў і адабрэнняў Вярхоўным Саветам з прамежкам не менш трох месяцаў. Змяненні і дапаўненні ў Канстытуцыі не праводзяцца ў перыяд надзвычайнага становішча, а таксама ў апошнія шэсць месяцаў паўнамоцтваў Вярхоўнага Савета.

Артыкул 149. Канстытуцыя, законы аб унясенні ў яе змяненняў і дапаўненняў, аб увядзенні ў дзеянне Канстытуцыі і ўказаных законаў, акты аб тлумачэнні Канстытуцыі лічацца прынятымі, калі за іх прагаласавала не менш як дзве трэці ад выбраных дэпутатаў Вярхоўнага Савета. Змяненні і дапаўненні Канстытуцыі могуць быць праведзены праз рэферэндум. Рашэнне аб змяненні і дапаўненні Канстытуцыі шляхам рэферэндуму лічыцца прынятым, калі за яго прагаласавала большасць грамадзян, унесеных у спісы для галасавання.

**Старшыня Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь
М.ГРЫБ**

15 сакавіка 1994 г
г.Мінск
№ 2875-XII

Закон Рэспублікі Беларусь

Аб парадку ўступлення ў сілу Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь

Артыкул 1. Канстытуцыя Рэспублікі Беларусь уступае ў сілу з дня яе апублікавання, за выключэннем яе асобных палажэнняў, якія ўступаюць у сілу ў парадку і тэрміны, устаноўленыя гэтым Законам.

Артыкул 2. Дзень прыняцця Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь аб'яўляецца святочным днём.

Артыкул 3. У дзень уступлення ў сілу Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь спыняецца дзеянне артыкулаў Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь 1978 года з наступнымі змяненнямі і дапаўненнямі, калі іншае не прадугледжана гэтым Законам, а таксама Закона Рэспублікі Беларусь ад 25 жніўня 1991 года "Аб наданні статуса канстытуцыйнага закона Дэкларацыі Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь аб дзяржаўным суверэнітэце Рэспублікі Беларусь".

Артыкул 4. Законы, указаныя ў Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь, павінны быць прыняты на працягу двух гадоў пасля яе ўступлення ў сілу. У мэтах забеспячэння безумоўнага выканання прынятай Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь утварыць Канстытуцыйны суд Рэспублікі Беларусь у месячны тэрмін з дня ўступлення ў сілу Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь.

Артыкул 5. Законы і іншыя нарматыўныя акты да прывядзення іх у адпаведнасць з Канстытуцыяй Рэспублікі Беларусь дзейнічаюць у той частцы, у якой яны не супярэчаць Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь.

Артыкул 6. На працягу двух гадоў пасля ўступлення ў сілу Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь павінны быць прыняты законы, якія рэгулююць пераход да рэалізацыі правоў, прадугледжаных у артыкулах 30 (у частцы свабоднага перамяшчэння і выбару месца жыхарства ў межах Рэспублікі Беларусь), 46 Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь. Гэты пераход павінен быць завершаны не пазней пяці гадоў пасля ўступлення ў сілу адпаведных законаў.

Артыкул 7. Народныя дэпутаты Рэспублікі Беларусь захоўваюць свае паўнамоцтвы да адкрыцця першага пасяджэння Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь трынаццатага склікання.

Паўнамоцтвы Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь дванаццатага склікання, яго Прэзідыума, Старшыні Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь, прадугледжаныя Канстытуцыяй Рэспублікі Беларусь 1978 года з наступнымі змяненнямі і дапаўненнямі, захоўваюцца да заступлення Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь на пасаду, а паўнамоцтвы Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь — да сфарміравання ў парадку, прадугледжаным Канстытуцыяй 1994 года, Кабінета міністраў Рэспублікі Беларусь.

Пасля заступлення Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь на пасаду Вярхоўны Савет Рэспублікі Беларусь дванаццатага склікання, яго Прэзідыум і Старшыня Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь ажыццяўляюць паўнамоцтвы, прадугледжаныя Канстытуцыяй 1994 года.

Службовыя асобы, выбраныя або назначаныя Вярхоўным Саветам Рэспублікі Беларусь дванаццатага склікання, захоўваюць свае паўнамоцтвы на працягу тэрмінаў, устаноўленых заканадаўствам.

Артыкул 8. Устанавіць, што на афіцыйных бланках, пячатках, штампах і іншых афіцыйных дакументах дапускаецца на працягу 1994—1995 гадоў выкарыстанне назвы "Савет народных дэпутатаў" замест назвы "Савет дэпутатаў".

Артыкул 9. Даручыць Старшыні Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь падпісаць Канстытуцыю Рэспублікі Беларусь.

**Старшыня Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь
М.ГРЫБ.**

15 сакавіка 1994 г.
г.Мінск.
№ 2876-XII

Спорт-пресс

Травка зеленеет...

Футболисты минского "Динамо" завершили турне по Италии.

Как сообщил корреспондент "Прессбола", в последнем матче динамовцы победили местный любительский клуб "Миронезе" — 5:0. Голы в нашей команде забили: Демешкевич (с пенальти), Тайков, Путило, Качуро, Майоров. Ранее минчане победили клуб "Брешиа" — 2:1 (голы — Белькевич, Путило).

"Динамо-93" вернулось со сборов в Болгарии, где провело четыре матча с российскими клубами. Минчане победили читинский "Локомотив" — 3:2 (Дербан, Штанюк, Лобанов), южносахалинский "Сахалин" — 5:1 (Шавров — 2, Подрез — 2, Шило), сыграли вничью — 0:0 с санкт-петербургским "Зенитом" и проиграли новосибирскому "Чкаловцу" — 1:2 (Широкий, с пенальти).

Воскрешение Николая Костылева

В Витебске вновь торжественно прозвучало имя Николая Костылева — чемпиона мира и Европы, заслуженного мастера спорта СССР.

Прославленному в прошлом богатырю, ставшему затем тренером витебских штангистов, был посвящен международный юношеский турнир по тяжелой атлетике, который собрал молодых силачей из Беларуси, России и Молдовы.

Покинув около 30 лет назад большой спорт, Костылев, как и многие яркие спортивные звезды Союза, оказался забытым, малообеспеченным, лишился и славы, и здоровья. Недавняя смерть этого человека вдруг высветила все лучшее в его биографии. "Именной" турнир Костылева завершился более чем убедительной победой белорусских атлетов: 15 первых мест из 18.

Техника подвела!

Вот и закончилась "словацкая эпопея" белорусской сборной по хоккею — позавчера вечером автобус с нашей командой неблагополучно прибыл в Минск.

Когда до родного дома оставалось километров двести, автобус "испустил дух". Не подавал признаков жизни целый час. А потом ехал всего лишь со скоростью 50 км/ч, и ведь не скажешь этому бедолажному существу, что, хотя команда и не вышла в группу "В", второе место тоже завоевать нужно было.

Кстати, мы уже сообщали, что игрок сборной Беларуси Олег Хмыль был признан в Словакии лучшим защитником. А сегодня мы публикуем фамилии лучших игроков чемпионата, определенных журналистами и директоратом.

"ВСЕ ЗВЕЗДЫ" ПО ВЕРСИИ ЖУРНАЛИСТОВ: Хартманн (Словакия), Ширяев (Украина) — Хмыль (Беларусь), Шатан (Словакия) — В.Панков (Беларусь) — Янош (Словакия).

ПО ВЕРСИИ ДИРЕКТОРАТА: лучший вратарь — Еремеев (Казахстан); лучший защитник — Хмыль (Беларусь); лучший нападающий — Шатан (Словакия).

Что же нам, плакать теперь?

В Токио завершился чемпионат мира по фигурному катанию, где выступали и белорусские фигуристы.

Татьяна Навка и Самвел Гезалян, занявшие в Лиллехаммере всего лишь 11-е место, на сей раз удовлетворили собственное самолюбие и самолюбие всех белорусских поклонников этого вида спорта, взобравшись аж на "шестую приступку". Чепчики в воздух бросать не надо. Француженка Сурия Бонали так расстроилась, заняв второе место, что на церемонии награждения сняла с шеи серебряную медаль и публично расплакалась. Нам пока снимать нечего, а уж тем более нечего плакать. Всему свое время!

Подкачай!

Воспитанник Мозырской детско-юношеской спортивной школы, член национальной сборной Беларуси Михаил Руцкий одержал победу в индивидуальной и групповой гонке на 140 км в международных соревнованиях на Кубок России по велоспорту на шоссе, которые прошли в Краснодарском крае.

Сейчас Миша готовится к Кубку мира, который пройдет по дорогам Германии, Чехии, Польши. Подкачай колеса и не подкачай!

(По сообщениям корреспондентов "Народной газеты", "Прессбола" и БелаПАН.)

Праграма тэлеперадач

Серада, 30 сакавіка

Беларускае тэлебачанне

18.25. Навіны Бі-бі-сі.
19.00. "Карамболь". Бізнесмены Беларусі.
19.35. Усходне-еўрапейская кампанія: перспектывы супрацоўніцтва.
20.15. "Казырная карта". Тэлегульня.
20.25. Пяць хвілін на жарты.
20.30. Кантакт.
20.35. Калыханка.
21.00. Панарама.
21.35. "Ніхто, акрамя цябе".
22.20. На сесіі Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь. Пасля заканчэння — Пад купалам Сусвету; НІКа; "Спавядальны шлях". Паэт, філосаф, псіхаэнергатэрапеўт А.Мартыняў; Міжнародны фестываль сучаснай харэаграфіі ў Віцебску. Канцэрт лаўрэатаў.

Канал "Астанкіна"

14.00, 17.00, 21.00, 23.00. Навіны.
18.00. "Проста Марыя".
18.50. Футбол. "Спартак" (Масква) — "Манака" (Францыя). У перапынку (19.45) — Добрай ночы, малышы!
21.45. "Справа Сухаво-Кабыліна". Фільм другі.
23.15. Начное жыццё гарадоў свету. Лондан.
23.45. Футбол. Ліга чэмпіёнаў.

Канал "Расія"

13.00, 19.00, 22.20. Весткі.
13.25. "Санта-Барбара".
14.15. Мегаполіс.
14.45. Тэлегазета.
15.00. Паралелі.
15.05. Канцэрт.
15.25. Там-там навіны.
15.40. Студыя "Рост".
16.10. Новая лінія.
16.55. Мір і вайна.
17.25. М-трэст.
17.40. Я — лідэр.
18.10. Шчыра Ваш...
18.25. Падрабязнасці.
19.35. Свята кожны дзень.
19.45. "Санта-Барбара".
20.35. L-клуб.
21.25. Зала чакання.
22.40. Аўтаімгненне.
22.45. Зоркі гавораць.
22.50. Спартыўная карусель.

Санкт-Пецярбург

15.55. "Дзічка". Мастацкі фільм.
17.00. Ваша права.
18.10. Вялікі фестываль.
18.55. Старадаўнія рамансы спявае Алена Абразцова.
19.40. Спорт.
20.00. Сёння.
20.35. Тэлемагазін.
20.45. "Крокі імператара". Мастацкі фільм.
22.00. "Вось і ты..." Фільм-канцэрт.
22.35. Ваш стыль.
23.05. "Трэці дубль". Мастацкі фільм.
1.40. "Жыла-была мара". Музфільм.

8 канал

18.05 Шматсерыйны фільм "Карусель", мультфільм "Сузор'е" з серыі "Аміга і яго сябры".
18.30 Музычная праграма. Рэклама.
19.00 "Хатняя майстэрня".
19.05 Паліцэйскі серыял "Хіл Стрыт Блюз", "Качкі ўдачы".
19.55 Стрэс-паўза.
20.00 Журфак БДУ прадстаўляе...
20.10 Мультфільмы.
20.30 Сямейны круг. Экспрэс-рэклама.
20.35 Сямейны серыял "Швейцарскія Рабінзоны". 5 серыя.
21.35 Стрэс-паўза.
21.40 "Чорны Гары і тыгр". Маст. фільм.
23.15 Відэакліпы.
23.25 Рэклама. Закрыццё праграмы.

Чацвер, 31 сакавіка

Беларускае тэлебачанне

8.00. Раніца рэспублікі.
8.10. Пад купалам Сусвету.
8.20. Надвор'е.
8.30. Пяць хвілін на жарты.
8.35. Фільмы для дзяцей. "Кешка і гангстэры", "Кешка і тэрарысты", "Кешка і гуманоід".
9.45. "Ніхто, акрамя цябе".
10.30. "Гісторыя аднаго кахання", "Вольны табун". Дак. фільмы.
11.15. "Мецічара — звер марскі". Мастацкі фільм з субцітрамі.
12.40. "Такія розныя клоуны". Фільм-канцэрт.
13.30. Навіны (з сурдаперакладам).
13.40. "Залатыя рогі". Мастацкі фільм.
14.50. "Знарок". Мультфільм.
15.00. "Усё пра цябе". Фільм-канцэрт.
15.35. Пяць міфаў аб прыватызацыі.
16.05. Поле чакае хлебароба. Перадача з Гродна.
16.35. Тэлебачанне — школе. Беларусь у гады другой сусветнай вайны.
16.55. "Усе мы родам з дзяцінства". І Рэспубліканскі тэлевізійны фестываль (Гродна і Гродзенская вобласць).
18.05. Зачытайце маё пісьмо...
18.10. Абласныя навіны (Гродна).
18.25. Навіны Бі-бі-сі.
19.00. Бізнес-рынг. Будучае беларускай рэкламы.
19.30. Навошта дадзена ўлада? Заслаўе: праблемы мясцовага самакіравання.
20.10. Пазіцыя ўрада. Актуальнае інтэрв'ю.
20.25. Пяць хвілін на жарты.
20.30. Кантакт.
20.35. Калыханка.
21.00. Панарама.
21.35. "Ніхто, акрамя цябе".
22.20. На сесіі Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь. Пасля заканчэння — Пад купалам Сусвету; "Жаба-царэўна". Мультфільм для дарослых; НІКа; Рок-айленд.

Канал "Астанкіна"

5.15. Ранішняя разминка.
5.30. Раніца.
7.45. Агляд рынку нерухомасці.
8.00, 11.00, 14.00, 17.00, 20.00, 23.15. Навіны.
8.20. "Проста Марыя".
9.10. У свеце жывёл.
9.50. Жыве Масква — моцная Расія.
10.20. "Следства вядуць Калабкі", "Падарунак для слана". Мультфільмы.
10.50, 23.05. Прэс-экспрэс.
11.20. Футбол. На шляху да Уэмблі.
14.25. Прадпрымальнік.
15.05. Як дабіцца поспеху.
15.20. "Прыгоды Тома Соера".
15.50. Спявае І.Кабзон.
16.10. ...Да 16 і старэйшым.
16.50. Тэхнадром.
17.25. Лабірынт.
17.50. Дакументы і лёсы.
18.05. "Проста Марыя".
18.55. Цемра ў канцы тунеля. Аўтарская праграма Ю.Нагібіна.
19.40. Добрай ночы, малышы!
20.45. Лато "Мільён".
21.15. Мастацкі фільм "Пахаванне Сталіна".
23.25. Увесь гэты джаз.
23.45. Аўташоу.

Канал "Расія"

6.00, 13.00, 19.00, 22.20. Весткі.
6.20. Патрабуюцца...
6.30. Формула 730.
7.00. Новая лінія.
7.20. Час дзелавых людзей.
7.50. Паехалі.
8.00. Сусветныя навіны Эй-бі-сі.
12.40. Сялянскае пытанне.
13.25. "Санта-Барбара".
14.15. "Пяюць самалёты". Дакументальны фільм.
15.05. Тэлегазета.
15.10. Канцэрт.
15.25. Там-там навіны.
15.40. Студыя "Рост".
16.10. Новая лінія.
16.55. Міжнародная праграма.
17.25. Азы кар'еры.
17.40. Будні.
18.25. "Настальжы" — музыка ўсіх пакаленняў.
19.25. Падрабязнасці.
19.35. Свята кожны дзень.
19.45. "Санта-Барбара".
20.35. Сам сабе рэжысёр.
21.10. Спатканне на Карлавым мосце.
22.05. Крымінальныя паведамленні.
22.40. Зоркі гавораць.
22.45. Аўтаімгненне.
22.50. Спартыўная карусель.

Санкт-Пецярбург

6.30, 11.30, 14.30, 18.30, 22.45. Інформ ТБ.
6.50. "Зялёная казка". Мультфільм.
7.05. "Шчырасць Івана Яфрэмава". Навукова-папулярны фільм.
8.40. Новы Пецярбург.
9.10. "Нямецкая хваля".
9.40. "Птушынае малако". Фільм-казка.
10.30. Хуткая дапамога.
11.00. Сем сланоў.
11.40. Сяргей Ясенін. "Я хачу быць падлеткам светлым..."
12.00, 14.25, 18.05, 20.40, 0.45. Музычны момант.
12.05. "Вясна ў Дымкаве". Дакументальны фільм.
12.20. "Свавольнікі з Беверлі Хілз". Кінакамедыя.
13.50. Адкрываю для сябе Расію. Іванава.
14.40. Тэлемагазін.
14.45. Гістарычны альманах.
15.30. Дамашні ўрок. "Геній чыстай красы".
16.00. Урок нямецкай мовы.
16.15. "Заечае сэрца". Мастацкі фільм.
17.30. Рэформа і ўлада.
18.10. Вялікі фестываль.
18.55. "Роздум пра казку". Дак. фільм.
19.10. "Яшчэ не вечар..." Лайма Вайкуле.
19.40. Спорт.
20.00. Сёння.
20.35. Тэлемагазін.
20.45. "На парозе ночы". Мастацкі фільм.
21.30. "Салдат і чорт". Мультфільм для дарослых.
21.50. "Вячэрні звон". У перапынку (22.35) — Ваш стыль.
23.40. "Моцны мужык". Мастацкі фільм.

8 канал

18.00 Адкрыццё праграмы. Рэклама.
18.05 Мультсерыял "Сямейства Барклі", мультфільм "Сокер" з серыі "Аміга і яго сябры".
18.30 Музычная праграма. Рэклама.
19.00 Тэлесерыял "Лабірынт правасуддзя".
19.50 Экспа- сервіс запрашае на "Мінскі кірмаш: "Вясна-94".
20.00 Экспрэс-паўза.
20.05 Мультфільмы.
20.25 ММ-4 прадстаўляе... "Навіны". Экспрэс-рэклама.
20.40 Шматсерыйны фільм "Лёс". 43 серыя.
21.20 "Файт". Спартыўная праграма.
21.40 Справы надзённыя.
21.50 "Элізабет з Ледзіміда". Маст. фільм.
23.25 Рэклама. Закрыццё праграмы.

НАРОДНАЯ ГАЗЕТА

Рэкламнае бюро — тэл. (0172) 68-28-11, тэл./факс — (0172) 68-25-29 68-26-24.

Аўтары надрукаваных матэрыялаў нясуць адказнасць за падбор даных, асабістых імён, геаграфічных назваў і іншай інфармацыі, а таксама за тое, калі ў матэрыялах змешчаны даныя, якія не падлягаюць адкрытай публікацыі.

Рэдакцыя можа друкаваць артыкулы ў парадку абмеркавання, не падзяляючы пункту гледжання аўтара. Лісты чытачоў друкуюцца на мове арыгінала. Рукапісы не рэцэнзуюцца і не вяртаюцца.

Рэдакцыя "Народнай газеты" прымае заказы на змяшчэнне аб'яў, рэкламы.

Рэдакцыйныя тэлефоны: прыёмная галоўнага рэдактара — 68-28-70; юрыдычнае бюро — 68-25-98; стыльрэдактар — 68-26-03; карэктура — 68-28-53; мастак — 68-26-36; бухгалтэрыя — 68-28-88, 32-01-51; галоўны бухгалтар 68-25-74; бізнес-бюро — 68-26-87.

Аглядальнікі па пытаннях дзейнасці: парламента рэспублікі — 68-26-82; тэрытарыяльных улад — 68-28-63; аграрнай палітыкі — 68-25-56; экалогіі, ліквідацыі вынікаў чарнобыльскай трагедыі і НТП — 68-25-97; сацыяльнай пераарыентацыі эканомікі — 68-26-56; сацыяльнай пераарыентацыі сферы абслугоўвання — 68-25-98; аналізу пошты — 68-25-59; культуры — 68-26-76; маралі і права — 68-25-07, 68-26-57; сацыяльнай абароны асобы — 68-26-89; адміністрацыйных органаў — 68-26-78; аператыўных падзей, фізкультуры і спорту — 68-25-96; палітычныя каментатары — 68-26-74, 68-26-77, 68-25-97.

Тэлефоны карэспандэнцкіх пунктаў: у Брэсце — 5-73-19; у Віцебску — 5-12-12; у Гомелі — 55-81-05; у Магілёве — 26-35-38; у Маскве — 365-16-44.

Адрас рэдакцыі: 220013, Мінск, вул. Б. Хмяльніцкага, 10а.

Індэкс 63868

Заснавальнік — Вярхоўны Савет Рэспублікі Беларусь.
Адрас: Мінск, вул. К. Маркса, 38.
Выходзіць штодзённа, акрамя нядзелі і панядзелка. 250 разоў у год.

Падпісана ў друк у 19.10.
Газета аддрукавана ў друкарні выдавецтва"Беларускі Дом друку". Адрас: Мінск, праспект Ф. Скарыны, 77.
Спосаб друку — афсетны, фармат А-2
М 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
П 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

Галоўны рэдактар Іосіф СЯРЭДЗІЧ